

Opinnäytetyö (AMK)

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosiaalipalvelutyö

2012

Nelli Puhakka

TULLIN JOULU –TAPAHTUMAN MALLINTAMINEN INNOKYLÄÄN

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Nelli Puhakka

TULLIN JOULU –TAPAHTUMAN MALLINTAMINEN INNOKYLÄÄN

Opinnäytetyöni on toiminnallinen ja yhteistyökumppanini oli Naantalin päivätoimintakeskus Tuulentupa. Kehitystyölleni tuli tarve Terveystieteiden edistämisen keskukselta, he olivat pyytäneet Naantalin päivätoimintakeskus Tuulentuvan työntekijää mallintamaan Tullin Joulu -tapahtuman Innokylän verkkopalveluun. Opinnäytetyö prosessini käynnistyi tammikuussa 2012 ja kesti vuoden 2012 loppupuolelle.

Tullin Joulu -tapahtuma on tarkoitettu ihmisille, jotka haluavat kokea joulun tunnelman, mutta joilla ei ole mahdollisuutta järjestää sitä kotiin. Suuri osa järjestäjistä ja juhlayleisöstä on yksinäisiä, vähävaraisia, päihde- ja mielenterveysongelmaisia ja pienituloisia lapsiperheitä. Tapahtuma ei kuitenkaan ole leimallisesti köyhien juhla, vaan tapahtumaan saavat osallistua kaikki kaupunkilaiset. Tapahtumaa valmistellaan pääosin vapaaehtoisvoimin.

Käytin tapahtuman prosessin mallintamisessa toimijalähtöisen kehittämisen mallia eli yhteiskehittämistä. Kehitystyötä tein yhdessä tapahtumaan osallistuvien vapaaehtoistyöntekijöiden kanssa. Lisäksi haastattelin neljää eri toimijaa ja käytin menetelmänä strukturoimatonta haastattelua. Minulla oli myös käytössäni muistioita tapahtuman suunnittelupalaverista aiemmilta vuosilta.

Malli sisältää kaikki tiedot suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista. Mallista käy kaikki vaiheet ja kaikki työtehtävät ilmi, mitkä ovat oleellisia, jotta muut kunnat pystyvät helposti soveltamaan mallia omiin tarpeisiinsa. Malli tulee siis jakoon Internetiin ja sitä kautta malli tavoittaa varmasti monta sosiaali- ja terveysalan toimijaa, jotka voisivat hyödyntää mallia omissa kunnissaan.

Sain mallista positiivista palautetta yhteistyökumppaniltani sekä sain palautetta myös sellaisilta henkilöiltä, jotka eivät tietäneet tapahtumasta mitään ennen työni lukemista ja he kommentoivat mallin olevan selkeä ja helposti ymmärrettävä. Lisäksi mallin julkaisemisen jälkeen olin saanut Innokylän verkkopalveluun kommentin, jossa keuhuttiin tapahtumaa hienoksi toiminnaksi ja kommentoija oli miettinyt voivansa soveltaa mallia työttömien yhdistysten toiminnassa.

ASIASANAT:

kolmas sektori, syrjäytyminen, vapaaehtoistyö, vertaistuki, yhteisöllisyys

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree Programme of Social Services | Social Services

November 2012 | 44 + 9

Marjatta Hahtola

Nelli Puhakka

MODELLING THE EVENT “CHRISTMAS AT TULLI” ONTO INNOKYLÄ ONLINE SERVICE

My thesis was pragmatic and Naantali Day Activity Center Tuulentupa was my cooperative partner. Center of Health Promotion had asked an employee of Naantali Day Activity Center Tuulentupa to make a model of the event “Christmas at Tulli” onto Innokylä online service, which created a need for my developing work. The process of my thesis began in January 2012 and continued towards the end of the year 2012.

The event “Christmas at Tulli” is aimed at people who want to experience the feeling of Christmas but have no chance to organize it at home. Most of the organizers and participants are lonely, less fortunate people with mental and intoxicant problems, and low-income families with children. However, the event is not labeled as an event only for the poor, but any resident of the town can participate in it. The event is mainly organized by volunteers.

I used the model of operator-based developing, in other words cooperative developing when making a model out of the process of the event. I did the developing work together with four volunteers who take part in the event. In addition, I interviewed four different operators and used the unstructured interview as my method. I was also able to use the memos of the planning meetings of the previous years' events.

The model includes all the information about the planning, execution and evaluation. All the relevant phases and tasks can be seen in the model in order to other towns to apply the model easily for their own needs. The model will be available on the Internet and via it the model will surely reach many social and health operators which can make use of the model in their own towns.

I was given positive feedback by my cooperative partner and also by such persons who were unaware of the event before reading my work. They considered the model clear and easy to understand. Furthermore, after publishing the model I received a comment on the online service Innokylä which praised the event being fine action and the commentator had thought of applying the model in the work done by the associations of the unemployed.

KEYWORDS:

third sector, exclusion, voluntary work, peer support, communality

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 KANSALAISYHTEISKUNTA NYKYPÄIVÄNÄ	8
2.1 Kolmas sektori toimijana	8
2.2 Järjestötoiminta sosiaalisen pääoman ja hyvinvoinnin lisääjänä	9
3 YHTEISÖLLISYYS SYRJÄYTYMISEN EHKÄISIJÄNÄ	11
3.1 Syrjäytymisen ja yhteisöllisyyden määritelmät	11
3.2 Syrjäytymisen nykytilanne Suomessa	13
3.3 Yhteisöhoito ja – kasvatusmalli työn orientaationa	15
4 VAPAAEHTOIS- JA VERTAISTOIMINTAA	17
4.1 Vapaaehtoistyön määritelmä	17
4.2 Vertaistoiminta vapaaehtoistyön muotona	18
4.3 Vapaaehtoistyö Suomessa	20
5 KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHDAT	22
5.1 Tausta ja tarve	22
5.2 Toimintaympäristö ja toimijat	23
5.3 Kehittämishankkeen tavoitteet ja kehittämistehtävä	25
6 KEHITTÄMISHANKKEEN KUVAUS	26
6.1 Kehittämishankkeessa käytetyt menetelmät	26
6.2 Dokumentointi	28
6.3 Kehittämisprosessin kuvaus	28
7 TULLIN JOULU –TAPAHTUMAN PROSESSIN MALLIN ESITTELY	33
8 ARVIOINTI	38
9 POHDINTA	40
LÄHTEET	42

LIITTEET

Liite 1. Tullin Joulu –tapahtuman prosessin malli.

KUVIOT

Kuvio 1. Vapaaehtoistyötä neljän viikon aikana tehneiden osuus prosentteina vuonna 1999 ja 2009. 10 vuotta täyttäneet sukupuolen ja iän mukaan. (Tilastokeskus 2011b.) 21

Kuvio 2. Kehittämisprosessin eteneminen kuukausittain. 31

TAULUKOT

Taulukko 1. Köyhyys- ja syrjäytymisriskin eri kategorioihin kuuluvien henkilöiden lukumäärä ikäryhmittäin, tulojen viitevuosi 2008 (Tilastokeskus 2011). 14

1 JOHDANTO

Vuonna 2010 Euroopassa oli köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan teemavuosi. Pääteemana Suomessa oli osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden lisääminen. Suomessa teemavuoden toteutusta koordinoi terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2010a.)

Teemavuonna järjestettiin lupaavat käytännöt –kilpailu, johon osallistui 54 eri tahoa eri käytäntöjen kuvauksilla. Kilpailussa etsittiin osallisuutta edistäviä lupaavia käytäntöjä köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjumiseksi. Naantalissa järjestettävä Tullin Joulu –tapahtuma tuli kilpailussa jaetulle toiselle sijalle ja se palkittiin. Terveyden edistämisen keskus ry. vastasi kilpailun toteutuksesta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2010b.)

Opinnäytetyöni taustalla oli oma kiinnostukseni päihdetyötä kohtaan. Toimeksiantajakseni tuli Naantalın kaupungin päivätoimintakeskus Tuulentupa. Pyyntö Tullin Joulu –tapahtuman prosessin mallintamisesta tuli Terveyden edistämisen keskus ry:ltä Tuulentuvalle. Lupaavan käytännön mallintamiselle oltiin nähty tarvetta, jotta Suomen muut kunnat pystyisivät myös hyödyntämään käytäntöä. Tuulentuvan työntekijät eivät itse kokonaisuudessaan ehtineet työnsä ohessa tehdä prosessin mallintamista, joten Naantalın kaupungin työntekijä Nina Ojala ehdotti, että tekisin sen opinnäytetyöni kehittämistyönä.

Opinnäytetyöni oli toiminnallinen, koska toimeksianto oli käytännön mallintaminen. Tein Tullin Joulu –tapahtuman prosessin mallintamista yhdessä tapahtuman järjestämiseen osallistuvien vapaaehtoistyöntekijöiden kanssa. Menetelmänä käytin toimijälähtöistä kehittämistä ja haastatteluja. Lisäksi minulla oli käytössäni muistioita tapahtuman suunnittelupalavereista. Koin yhteiskehittämisen hyväksi menetelmäksi, koska tapahtuman järjestämiseen osallistuvilla vapaaehtoisilla on todella paljon kokemustietoa tapahtumasta, joka minulta taas puuttuu kokonaan. Kehitystyöni alkoi tammikuussa 2012 ja loppui saman vuoden loka-kuussa.

Ensimmäiset kolme päälukua opinnäytetyössäni ovat tietoperustaa, joihin keskeisimmiksi käsitteiksi olen valinnut syrjäytyminen, yhteisöllisyys, vapaaehtoisuus ja vertaistuki. Kehittämishankkeen lähtökohdat kappaleessa olen esitellyt kehittämistyöni taustaa ja olen kertonut, mistä tarve kehitystyölle on tullut. Samassa kappaleessa esittelen myös opinnäytetyöhöni liittyviä toimijoita sekä kehittämistehtäväni ja työni tavoitteen. Kehittämishankkeen kuvaus pääluvussa olen kertonut tarkemmin, mitä menetelmiä olen käyttänyt kehitystyössäni. Lisäksi kappale sisältää kuvauksen dokumentoinnista sekä kehittämistyön prosessin kuvauksen. Lopuksi olen esitellyt tuotokseni ja sen arvioinnin sekä lopussa koko opinnäytetyö prosessin kokoava pohdinta. Koko Tullin Joulun prosessin malli (LIITE 1) löytyy liitteenä opinnäytetyöni lopusta.

2 KANSALAI SYHTEISKUNTA NYKYPÄIVÄNÄ

2.1 Kolmas sektori toimijana

Yhteiskunnalliset liikkeet luovat verkoston, jonka avulla voidaan tuntea yhteenkuuluvuutta ja yhteisöllisyyttä. Tällainen verkosto toimii markkinoiden ja valtion välissä ns. harmaalla vyöhykkeellä ja siitä käytetään yleensä nimitystä kolmas sektori. Tavallisesti kolmannella sektorilla viitataan toimintaan, joka ei ole suoraan valtion verorahoin ylläpitämää toimintaa. Tyypillistä suomalaiselle kolmannelle sektorille on yleishyödyllisyys, voittoa tavoittelemattomuus ja vapaaehtoisuus. Kolmas sektori on yksityisen sektorin, valtion ja kuntien muodostaman julkisen sektorin rinnalla oleva toimija. Se pitää sisällään eri järjestöjä, yhdistyksiä, säätiöitä ja uusosuuskuntia. (Jokinen & Saaristo 2006, 252-253.)

Sanotaan, että Suomi on järjestöjen maa. Suomalaisista neljä viidesosaa kuuluu erilaisiin järjestöihin ja useimmat vielä enemmän kuin yhteen. Arvioidaan, että Suomessa toimii tällä hetkellä 70 000-80 000 yhdistystä. Viime vuosikymmenellä on perustettu lähes 26 000 uutta yhdistystä. (Taipale & Hämäläinen 2007, 48.)

Sosiaali- ja terveysjärjestön perustaminen paikkakunnalle kertoo jonkin sosiaalisen tai terveydellisen ongelman, siihen liittyvän ihmisryhmän ja toimintatarpeen olemassaolon. Esimerkiksi päihdejärjestön perustaminen ilmentää päihdeongelmaisten olemassaoloa. Järjestön perustaminen voi olla ongelmista kärsivien hätähuuto tai heidän läheistensä yhteydenpidosta nousevaa yhteistoimintaa. On esimerkkejä siitäkin, että alan ammattilaiset ovat nähneet toimintansa riittämättömäksi ja järjestön perustamisen kautta nostaneet ongelman esille. (Möttönen & Niemelä 2005, 57.)

Sosiaali- ja terveysministeriön strategiassa, joka on tehty vuosille 2006-2015 on järjestöjen roolista mainittu, että pyritään vahvistamaan yhteistyötä järjestöjen kanssa, varsinkin vapaaehtois- ja vertaistuen saralta. Myös toiminta mahdolli-

suuksia pyritään parantamaan. Järjestöjen rooli on tärkeää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä sekä huono-osaisten tuessa. (Eronen ym. 2010, 29.)

Suomalaiset tutkimukset osoittavat, ettei nykyinen sosiaaliturva- ja palvelujärjestelmä pysty riittävästi vastaamaan kaikkien yksilöiden tarpeisiin ja että siinä on myös aukkoja, joita kirkko ja järjestöt joutuvat täydentämään ja osin korvaamaan (Muuri & Manderbacka 2010, 96). Kolmas sektori ja järjestötoiminta paikannetaan julkisen- ja yksityissektorin välimaastoon. Kolmannen sektorin tulisi edustaa kansalaislähtöisyyttä ja kansalaisten vapaaehtoista toimintaa. Järjestöt paikallisina toimijoina ovat osa hyvinvointipalvelujärjestelmää sekä ne nähdään resurssina tuottaa kansalaisille hyvinvointia. (Möttönen 2002, 118.)

2.2 Järjestötoiminta sosiaalisen pääoman ja hyvinvoinnin lisääjänä

Sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan yleensä sosiaalisen ympäristön tai sosiaalisten suhteiden eri ulottuvuuksia. Ulottuvuuksia ovat mm. sosiaaliset verkostot, normit ja luottamus, jotka lisäävät yhteisöön kuuluvien välistä sosiaalista vuorovaikutusta ja toimintojen yhteensovittamista. Sosiaalinen pääoma edistää yksilöiden tavoitteiden toteutumista ja yhteisön hyvinvointia. (Ruuskanen 2002, 5.)

Sosiaalisen pääoman ja hyvinvoinnin lisääminen kuuluu järjestötoiminnan keskeisempiin tehtäviin. Toimiva kansalaisyhteiskunta tuottaa sosiaalista pääomaa ja sen kautta myös säästöjä sosiaali- ja terveyden huollon menoihin. Sosiaali- ja terveysministeriön kansalaisjärjestöstrategia korostaa, että kansalaisaktiivisuus lisää yhteiskuntaan sosiaalista pääomaa, jolla on terveyttä, sosiaalisuutta ja toimintakykyisyyttä edistäviä vaikutuksia. Kansalaisjärjestöstrategia korostaa myös, että on tärkeää korostaa kansalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia sekä niiden kehittämistä kansanterveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämisessä. (Möttönen & Niemelä 2005, 67-68.)

Tutkimukset, joissa on tutkittu sosiaalisen pääoman terveysvaikutuksia, ovat muun muassa osoittaneet, että yhdessä harrastaminen ja vapaaehtoistoiminta edistävät sosiaalisia verkostoja, joilla puolestaan on terveyttä edistäviä vaikutuksia. Toimiva kansalaisyhteiskunta aiheuttaa konkreettisia taloudellisia hyötyjä

ehkäistessään ja vähentäessään sairauksia ja sosiaalisia ongelmia sekä niihin kohdistuvaa palvelutarvetta. Vaikka vapaaehtoistyö ei aina näy taloudellisena hyötynä, se ilmenee sosiaalisena ja kulttuurisena pääomana. (Porkka 2009, 64.)

Järjestöillä on erilaisia arvoja ja ne tarjoavat vaihtoehdon poliittiselle toiminnalle. Järjestöt kantavat sosiaalista vastuuta ja luovat sosiaalista pääomaa. Järjestötoiminnassa opitaan demokratiassa eli kansan vallassa välttämättömiä taitoja, kuten esimerkiksi kokoustaitoja, harjoitellaan kansalaistaitoja, ja opitaan jäsentämään yhteiskunnan toimintaa sekä, miten vaikutetaan siihen, että voidaan puolustaa omia etuja ja saada äänensä kuuluviin. Järjestöt edistävät myös kansalaisten osallistumista ja poliittista aktiivisuutta tarjoamalla onnistuneita vaikuttamiskokemuksia. (Kananoja ym. 2008, 207.)

3 YHTEISÖLLISYYS SYRJÄYTYMISEN EHKÄISIJÄNÄ

3.1 Syrjäytymisen ja yhteisöllisyyden määritelmät

Syrjäytymisellä tarkoitetaan sivuun joutumista sosiaalisista suhteista, vallan käytöstä ja vaikuttamisesta, mahdollisuudesta osallistua työhön, kulutukseen ja yhteisölliseen toimintaan. Syrjäytyminen käsitteenä tulkitaan lähes aina kielteisenä. Syrjäytyä voivat sekä yksilöt että ryhmät. (Laine ym. 2010, 11.)

Syrjäytymistä on yleisesti määritelty yksilöä yhteiskuntaan yhdistävien siteiden heikkoutena. Jotta syrjäytymisestä voidaan puhua, tulee siteiden heikkouteen liittyä yksilöiden joutuminen yhteiskunnan keskeisten toiminnallisten alueiden ulkopuolelle. Yhteiskunnallisen järjestelmän näkökulmasta sosiaalinen syrjäytyminen määrittyy ennen muuta työstä syrjäytymiseksi. Kun taas sosiaalinen osallisuus ymmärretään työelämään osallistumisen näkökulmasta. Työllistyminen nähdään tärkeimmäksi yksittäiseksi syrjäytymistä vähentäväksi tekijäksi. (Raunio 2006, 9-11.)

Syrjäytymisellä tarkoitetaan kasaantunutta huono-osaisuutta, jossa yhdistyvät pitkäaikainen usein toistuva työttömyys, toimeentulo-ongelmat, elämänhallintaan liittyvät ongelmat ja syrjäytyminen yhteiskunnallisesta osallisuudesta. Syrjäytymiseen voi liittyä sairaus tai vammaisuus, poikkeava käyttäytyminen, rikollisuus ja päihteiden käyttö. Yksittäiset ongelmat eivät välttämättä aiheuta syrjäytymistä, vaan kun ongelmia on yhtä aikaa enemmän, ongelmat kasautuvat ja muodostavat eräänlaisen huono-osaisuuden kehän. Syrjäytymisessä kyse on moniulotteisista, pitkäaikaisista ongelmista. (Raunio 2006, 31.)

Syrjäytymisestä ei voida puhua ilman sen vastinparia, sosiaalista osallisuutta. Syrjäytymisen käsitettä lähestytäänkin usein sosiaalisen osallisuuden kautta, tai osallisuuden puutteen kautta. Sosiaalista osallisuutta tuottavat yhteiskunnalliset instituutiot voidaan jakaa kolmeen ryhmään: perhe ja lähiyhteisö, markkinat sekä kansalaisyhteiskunta ja julkinen valta. (Moisio ym. 2008, 252.)

Yhteisöllisyyttä on määritelty yhteenkuuluvuutena ja osallisuutena. Se muodostuu yhteisön jäsenten välisissä suhteissa ja vuorovaikutuksessa. Yhteisölliseen elämään osallistuminen ja ihmisten välinen vuorovaikutus ovat hyvinvoinnin ja elämänhallinnan edellytyksiä. Ennen kaikkea yhteisöllisyys on mahdollisuus ja voimavara. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2012.)

Yhteisöihin kuulumisen ja yhteisöllisen vuorovaikutuksen nähdään monin tavoin ehkäisevän ja korjaavan syrjäytymisen aiheuttamia sosiaalisia ongelmia. Päivittäinen ja kasvotusten käytävä vuorovaikutus, kohtaaminen ja yhteistoiminta tuottavat hyvinvointia ja edistävät terveyttä. Myös syrjäytyneiden yhteisöt pystyvät edistämään jäsentensä hyvinvointia ja voimavaroja, vaikka niissä olisi sosiaalisia ongelmia. (Hyväri & Nylund 2010, 29.)

Sosiaalityössä yhteisöä on pidetty vahingollisena tai haitallisena silloin, jos ihmisen terveyden tai hyvinvoinnin on katsottu vaarantuvan yhteisöllisten normien tai vaikutteiden seurauksena. Esimerkiksi riskinä ovat sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta päihteidenkäyttöä tai työttömyyttä suosivaan elämäntapaan kannustavat yhteisöt. Monesti kuitenkin nämä ulkopuolisten näkökulmasta haitallisina näyttäytyvät yhteisöt voivat tuottaa jäsenilleen arjessa selviytymisen kannalta tarpeellisia voimavaroja. (Roivanen ym. 2008, 15.)

Yhteiskunnassa elämisen perusteena on kuulumisen yhteisöön. Ihmiset, joilla on jotain yhteistä, muodostavat yhteisön. Yhteisiä tekijöitä voivat olla mm. perhe, suku, asuinalue tai yhteinen kiinnostus tai kokemus (samankaltainen elämäntilanne, sairaus, harrastukset). Kaikkiin yhteisöihin ei voi liittyä tai irtautua niistä vapaaehtoisesti. Esimerkiksi ihmiset tulevat jonkin ongelman tai elämäntilanteen vuoksi institutionaalisiin yhteisöihin, eikä yhteisöllisyys silloin perustu sukuun, kansalaisuuteen tai asuinalueeseen. Työskenneltäessä esimerkiksi päihteiden käyttäjien, pitkäaikaistyöttömien, lasten, nuorten, vanhusten tai maahanmuuttajien kanssa, voidaan yhteisöllisyyttä käyttää työvälineenä. (Hyväri & Nylund 2010, 32-33.)

3.2 Syrjäytymisen nykytilanne Suomessa

Erilaiset riippuvuudet ja päihteet liittyvät monesti syrjäytymiseen Suomessa. Päihteet voivat olla joko syy tai seuraus, mutta ne liittyvät tavalla tai toisella moniin suomalaisen ihmisen vaikeisiin elämäntilanteisiin. Kaksikymmentä vuotta sitten syrjäytyminen kosketti vielä useimmiten miehiä. Mutta tilanne on kuitenkin muuttunut kahdenkymmenen viime vuoden aikana. Naisten päihteiden käyttö on lisääntynyt ja näin se on myös muuttanut syrjäytymisen luonnetta ja laajentanut päihdeongelman sosiaalisia vaikutuksia perheisiin ja lapsiin. Suomessa vallitsee tilanne, jossa syrjäytyminen ja siitä koituvat ongelmat koskettavat yhä useampia. (Lund 2006, 9-10.)

Päihteiden käyttö on kasvanut huomasti, minkä seurauksena on tullut lisää syrjäytyneitä ja vielä enemmän syrjäytymisuhan alaisia. 1960-luvulla syrjäytymiseen monesti liittynyt alkoholiongelma kosketti syrjäseudulla asuvaa kirveen kanssa heilunutta perheenisää ja hänen perhettään, kurjuus on sittemmin levittänyt joka puolelle. Ongelma ei ole pelkästään tullut näkyviin vaan myös laajentunut ja vaikeutunut. 1970- ja 1980-luvuilla tilanne oli parempi kuin nyt. Hoitoon oli riittävästi rahaa ja silloisia ongelmia oli opittu hoitamaan. Nykyään rahat eivät tunnu riittävän tarvittavan hoidon järjestämiseen. Päihdepalvelujen tuottamiselle ja syrjäytymisen ehkäisemiselle tuntuu olevan pohjaton tarve, ja työn laajentumisen mahdollisuudet näyttävät loputtomilta. (Lund 2006, 12-13.)

Taulukon 1 perusteella Suomessa oli vuonna 2008 noin 886 000 henkilöä joko pienituloisia, aineellisessa puutteessa tai eli vajaatyöllisessä kotitaloudessa. Kaikki kolme kriteeriä olivat usein yhtä aikaa voimassa ja kaikki kolme kriteeriä ovat syrjäytymisuhkia. Lisäksi taulukossa pienituloisuus kuvataan kahdessa ryhmässä, alle 50 prosenttia mediaanituloista eli keskiarvotuloista ja 50–60 prosenttia mediaanituloista. (Tilastokeskus 2011a.)

Taulukko 1. Köyhyys- ja syrjäytymisriskin eri kategorioihin kuuluvien henkilöiden lukumäärä ikäryhmittäin, tulojen viitevuosi 2008 (Tilastokeskus 2011a).

Ikä	0–17 v	18–59 v	60–v	Yhteensä
Vain materiaalista puutetta	5 100	25 200	11 900	42 200
Tulot 50–59 % mediaanituloista	45 600	88 700	160 800	295 100
Tulot alle 50 % mediaanituloista	39 600	110 100	70 200	219 900
Pienituloinen ja vajaatyöllinen	47 700	162 400	0	210 100
Vajaatyöllinen	16 000	103 200	0	119 300
Köyhyys- tai syrjäytymisuhan alaiset yhteensä	154 000	489 600	242 900	886 600
Osuus ikäryhmästä	14,0	16,8	19,6	16,9
Osuus väestöstä	2,9	9,3	4,6	16,9
Koko väestö	1 096 900	2 911 000	1 239 500	5 247 400

Syrjäytyminen on voimakkaasti periytyvää. Tällä hetkellä syrjäytyneinä olevien nuorten vanhemmista noin puolet on itsekin työttömiä tai ulkopuolisia. Lasten syrjäytymisriski on korkein vaikeuksiin ajautuneissa perheissä. Huonot ja heikot kotiolot jättävät lapset selviytymään ilman taloudellista tai muuta tukea. Vanhempien koulutuksen taso vaikuttaa sosioekonomisen aseman ohella syrjäytymiseen. (Elinkeinoelämän valtuuskunta 2012, 7.)

Syrjäytyneitä 15-29 -vuotiaita nuoria oli vuonna 2010 yhteensä noin 51 300. Se on noin 5 % kaikista tämänikäisistä nuorista. Työttömiä työnhakijoita syrjäytyneistä nuorista oli 18 800 ja muita työvoiman ulkopuolisia 32 500. Nuoret, jotka ovat työvoiman ja opiskelun ulkopuolella ja joilla ei ole peruskoulun lisäksi muuta koulutusta luokitellaan syrjäytyneiksi. Syrjäytymisen ytimessä on 32 500 ul-

kopuolista nuorta, jotka eivät ole edes ilmoittautuneet työttömiksi työnhakijoiksi. Tällaiset nuoret eivät näy missään tilastoissa. Tarkkaan ei tiedetä keitä he ovat ja mitä he tekevät. (Elinkeinoelämänvaltuuskunta 2012, 1.)

3.3 Yhteisöhoito ja – kasvatusmalli työn orientaationa

1970-luvulla Suomessa otettiin käyttöön yhteisöllisentyön käytäntöjä. Pääasias-
sa Suomessa käytettiin Skandinavian malleja. 1960- luvun lopussa ja 1970-
luvun alussa yhteisöllisestä työstä tuli tietoinen strategia sosiaalityön nykyai-
kaistamisessa Pohjoismaissa. (Roivanen 2009, 99.)

Yhteisöllisessä työorientaatiossa on tavoitteena asiakkaiden, asukkaiden tai kansalaisten osallisuuden lisääminen eli kuuluminen johonkin yhteisöön, vaikut-
tamismahdollisuuksien lisääminen sekä omien voimavarojen tunnistaminen ja
muutoksen aikaansaaminen yksilö- ja yhteisötasolla. Yhteisöllisillä työmenetel-
millä on selkeä paikka ja oma tärkeä tehtävänsä syrjäytymisen ehkäisyssä.
(Hyväri & Nylund 2010, 44.)

Yhteisöllisellä toiminnalla tarkoitetaan koko yhteisön tietoista hyödyntämistä
hoidon, kuntoutuksen tai kasvatuksen palveluksessa. Tämä tarkoittaa sekä
henkilöstö- että asiakasyhteisön terapeuttisen potentiaalin käyttämistä yhteisten
tavoitteiden suunnassa. Toimiva yhteisöllisyys edellyttää avointa, monisuuntais-
ta kommunikaatiota, mikä tarkoittaa jatkuvaa keskustelua henkilöstön kesken,
asiakkaiden kanssa sekä asiakkaiden kesken. Yhteisön kehittämisen edellytyk-
siä ovat yhteiset keskustelu- ja päätöksentekofoorumit. Niitä ovat esimerkiksi
asiakkaiden ja henkilökunnan yhteiset kokoukset, henkilökunnan kokoukset se-
kä eri ryhmien kokoukset, joilla kaikilla on omat tavoitteet ja päämäärät. (Murto
2010.)

Terapeuttiseksi yhteisöksi voidaan laajassa mielessä kutsua mitä hyvänsä hoi-
to- tai kasvatustilasta, jonka tavoitteena on parantaa potilaiden tai kasvatetta-
vien tilaa tarjoamalla mahdollisuuksia tuottavaan työhön, kykyjen kehittymiseen
ja yhteisön päivittäiseen johtamiseen (Murto 1997, 17). Yhteisön sisällä kaikkea,
mitä tapahtuu, tulisi arvioida ja pohtia yhteisön perustehtävästä käsin. Oli kyse

sitten psykiatristen potilaiden, huumeiden käyttäjien, rikollisten tai epäsosiaalisten nuorten kuntoutuksesta, yhteisöhoidolliset yhteisöt ovat päätyneet keskeisiltä osin samankaltaiseen toiminnalliseen rakenteeseen. Toiminnallisella rakenteella tarkoitetaan kaikkia toimintaepisodeja, jotka rytmittävät potilaiden/ asiakkaiden aikaa. (Murto 1997, 239.)

Toimintaepisodi sisältää useita tavallisesti toisiinsa yhteydessä olevia toimintoja. Esimerkiksi taideterapiaryhmän kokous on toimintaepisodi, jossa toimintoja ovat yhteinen aloituskeskustelu teemasta, oman työn esim. maalauksen tekeminen, jokaisen kertomus omasta työstään, toisten kysymykset, kommentit ja tulkinnat ja lopussa yhteiskeskustelu. Yhtälailla ruoan valmistusryhmän tai puutarharyhmän määräaikainen työputki muodostaa toimintaepisodin. Yksinkertaisimmillaan yhteisöhoidollisen yhteisön toiminnallinen rakenne käsittää erilaiset ja eri kokoonpanoissa tapahtuvat kokoukset, työtehtävät ja terapiaryhmät. (Murto 1997, 239.)

Yhteisöllisen eheyden turvaamiseksi tarvitaan säännöllisiä kokouksia normaalin keskustelun lisäksi. Tärkein kokous yhteisöhoidossa on koko yhteisön kokous. Yhteisökokouksen keskeiset tehtävät ovat perustehtävän esillä pitäminen, avoimen kommunikaation turvaaminen koko yhteisössä, päätösten tekeminen kokoukselle delegoiduissa asioissa, sääntöjen sopiminen ja niiden noudattamisen valvominen sekä yksikköjen välisten ristiriitojen käsittely. (Murto 1997, 240.)

Yhteisöhoidossa työllä on kasvatuksellisia, kuntouttavia ja terapeuttisia tehtäviä. Useimmissa yhteisöissä työt liittyvät yhteisön arkipäiväisiin tehtäviin kuten siivoukseen, ruoan valmistukseen ja tarjoiluun, kunnostukseen ja huoltoon, toimistorutiineihin, erilaisten tilaisuuksien järjestämiseen ja yhteisön ulkopuolella asiointiin. Työn merkitys on ehdoton ihmisarvon ja itsetunnon perustana. Jotta työ toimisi myönteisesti hoidon, kasvatuksen ja kuntoutuksen palveluksessa, sen on oltava yhteisön kannalta välttämätöntä ja yleisesti arvostettua. (Murto 1997, 245-246.)

4 VAPAAEHTOIS- JA VERTAISTOIMINTAA

4.1 Vapaaehtoistyön määritelmä

Vapaaehtoistyö on osallistumista organisoituun auttamis- ja tukitoimintaan, joka perustuu vuorovaikutukseen ja tähtää henkisen ahdingon lievittämiseen tai elinoloihin liittyvän puutteen korjaamiseen. Vapaaehtoistyötä ei tehdä taloudellisena yritystoimintana, palkkatyönä eikä erityisenä harjoitteluna, vaan auttajan motiivi pohjautuu ajatukseen, että hän voi olla avuksi ja oppii jotakin tärkeää. (Eskola & Kurki 2001, 10.) Vapaaehtoistoiminta on ihmisten auttamista ja tukemista normaalin ihmisen tiedoin ja taidoin. Vapaaehtoistoiminnaksi voidaan määritellä yksittäisten ihmisten ja yhteisöjen hyväksi tehty toiminta, johon ei pakoteta ja jota kulttuurissamme ei pidetä velvollisuutena perhettä tai sukua kohtaan. (Porkka 2009, 60.)

Vapaaehtoistoiminta on erinomainen yhteiskunnallisen luottamuksen lähde. Vapaaehtoisuuteen ja yhteisöllisyyteen perustuva kansalaistoiminta voidaan nähdä sosiaalisen pääoman tuottajana. Vapaaehtoistoiminta vahvistaa aktiivista kansalaisuutta ja on hyvä perusta kansalaisten hyvälle elämälle, toimiville yhteisöille ja yhteiskunnalle. Vapaaehtoistoiminta edistää yhteisöllisyyttä konkreettisenä yhteistoimintana ja yhteisvastuun edistäjänä sekä luottamuksen, välittämisen arvojen ja ilmapiirin ylläpitäjänä. Vapaaehtoistyöntekijöille ei makseta palkkaa eikä palkkioita. Toiminnasta aiheutuneet kulut voidaan kuitenkin korvata vapaaehtoiselle. Kulukorvauksien avulla pyritään varmistamaan kaikkien tasavertainen osallistumismahdollisuus ja se, ettei vapaaehtoistyön esteeksi muodostu varattomuus. (Porkka 2009, 64-65.)

Vapaaehtoistyön edellytyksenä on, että sille on ilmennyt tarve ja sillä on oma tunnustettu tehtäväkenttensä ja toiminnan vaatimat resurssit. Vapaaehtoistyötä ei tule ohjata määräten, vaan sitä tulee johtaa, organisoida ja ohjata tukien ja mahdollistaen. Vapaaehtoiset on rekrytoitava, koulutettava, perehdytettävä ja vakuutettava sekä toimitilojen on oltava asianmukaiset. (Porkka 2009, 65.)

Vapaaehtoistoimintaa harjoitetaan aina jossakin kontekstissa. Paikka, jossa toimitaan voi olla yksilön lähipiiri, esimerkiksi naapurusto tai sukulaisuus. Laajempi yhteisö, kuten seurakunta, kaupunginosa, kunta tai yhdistys voi olla kontekstina. (Harju 2005, 58.)

Aktiivinen kansalaisuus konkretisoituu, kun ihminen osallistuu vapaaehtoisesti mielekkääseen toimintaan. Osallistumisessa on aina kysymys tahdosta ja motivaatiosta. Organisoitunut vapaaehtoistoiminta voi olla hyvin monenlaista. Vapaaehtoistoiminnan muodot voivat olla väljästä ja väliaikaisesta yhteenliittymästä valtakunnallisesti organisoituneeseen toimintaan. (Ranninen ym. 2008, 41,49.)

Vapaaehtoistoiminta kuvaa myös syrjäytymisen vastaista työtä, jossa korostuu ihmisten keskinäinen tuki ja auttaminen. Auttamisen muodot eivät ole enää pelkästään spontaanista kansalaisaktiivisuudesta ja paikallisyhteisöjen perinteistä lähteviä. Kansalaisjärjestöissä tehdään monipuolista auttamistyötä, jossa vapaaehtoistyö yhdistyy ammatilliseen työhön ja monesti myös julkisten järjestelmien toimintaan. (Laine ym. 2010, 18.)

Elämäntilanteen muutos liittyy vahvasti vapaaehtoistyöhön hakeutumiseen. Työelämä liittää ihmisen kiinteästi yhteiskuntaan. Kun työsuhde katkeaa joko eläkkeelle jäämisen kautta tai epävakaiden työsuhteiden takia, on yksilön etsittävä uusia muotoja kiinnittyä yhteiskuntaan. Osallistuminen vapaaehtoistyöhön voi tarjota ”pehmeän laskun” eläkepäiviin tai ptkätyöläiselle tai työttömälle hyvän tavan kiinnittyä yhteiskuntaan. (Mykkänen-Hänninen 2007, 22-23.)

4.2 Vertaistoiminta vapaaehtoistyön muotona

Vertaistoiminnan käsite on tullut Suomeen 1990-luvun puolivälissä. Vertaistoiminta on tuen ja auttamisen muoto joka perustuu siihen, että ihmiset, joilla on jokin yhteinen kokemus tai sairaus, saavat toisiltaan sen tyyppistä tukea, jota muut auttamistahot eivät pysty antamaan. Yhteinen tekijä luo ymmärryksen näiden ihmisten väliin, jotka eivät muuten välttämättä olisi tekemisissä toistensa kanssa. Vertaistoiminta perustuu kokemukselliseen asiantuntijuuteen, ja tasa-

arvoisuus ja toisen ihmisen kunnioitus ovat sen arvoja. Perusajatuksena vertaistoiminnassa on usko ihmisen omiin sisäisiin voimavaroihin, jotka voidaan saada esiin esimerkiksi vertaistoiminnan avulla. (Holm ym. 2010, 11-12.)

Vertaistoiminnassa on kyse uusista tavoista jäsentää yhteisöllisyyttä ja kokemuksia. Vertaistoiminta on 1990-luvulla yleistynyt terminä etenkin vammais-, potilas-, omais- ja mielenterveysjärjestöissä. Vertaistoiminnalla viitataan toimintaan, jossa olennaista on samankaltaisessa elämän tilanteessa olevien ja samankaltaisia asioita kokeneiden ihmisten keskinäinen tuki, apu ja kokemuksen jako. Käytännössä käsitteellä viitataan monenlaisiin toimintamuotoihin, esimerkiksi ryhmätoimintaan, kahden keskeiseen kokemusten vaihtoon, yhteisöllisyyteen ja vapaamuotoiseen yhteistoimintaan. Vertaistukea voi saada myös esimerkiksi Internetin keskustelupalstoilta, lehtiartikkeleista, romaanien fiktiivistä hahmoista tai elämänkerroista. Vertaisuus-käsitteeseen liittyy vahvasti ajatus siitä, että samoja asioita kokeneilla ihmisillä on kokemukseen perustuvaa asiantuntemusta, jota kenelläkään muulla ei voi olla. (Holm ym. 2010, 13.)

Vertaistoiminta on vapaaehtoistoiminnan muoto, joka perustuu omaan elämäkokemukseen, persoonallisuuteen ja elämäntaitoihin. Vertaistukea annetaan normaalin ihmisen taidoin ja tiedoin, eikä se voi korvata ammattityötä vaan toimii sen tukena. Vertaistuki on tavanomainen vapaaehtoinen hoivan ja huolenpidon muoto, jossa kaksi ihmistä tai ryhmän jäsenet tapaavat säännöllisesti tukeakseen toisiaan. Vertaistukeen osallistuvat ovat keskenään tasavertaisia, ja he ovat yleensä sekä tukijoita että tuettavia. On monta tapaa toteuttaa vertaistukea. Yleisin tapa on kertoa ryhmässä vuorotellen omista kokemuksista. Aktiivinen kuuntelu on keskeinen osa vertaistukea. Joissakin tuen muodoissa kannustetaan tunteiden avoimeen näyttämiseen ja kokemiseen. (Harju 2010, 131.)

Vertaistuen avulla ihmiselle tulee kokemus, että hän ei ole tilanteessaan yksin. Vertaistuen avulla ihmiselle voi avautua omaan tilanteeseen kokonaan uusi näkökulma. Vertaiset voivat olla myös eri vaiheissa prosesseissaan, jolloin omaan tilanteeseen saadaan uutta perspektiiviä. Vertaistuessa merkittävää on myös se, että vertaistukisuhde ei ole asiakkuus, vaan ihmisten välinen, vastavuoroinen suhde. (Sosiaaliportti 2012.)

4.3 Vapaaehtoistyö Suomessa

Suomea on kutsuttu vapaaehtoistoiminnan kehitysmaaksi. Kuitenkin maamme on hyvää eurooppalaista tasoa vapaaehtoistoiminnan aktiivisuudessa. Aktiivisuutemme ja osallisuutemme on jopa useita maita korkeampi. Esimerkiksi vapaaehtoistointa, joka tehdään kirkon piirissä, on eurooppalaista kärkeä. Auttamishalu ei siis ole kadonnut Suomesta. (Nylund & Yeung 2005, 14.)

Suomessa vapaaehtoistojen määrä on yhdeksällä paikallisyhdistyksellä kymmenestä. Keskimäärin 17 vapaaehtoista osallistuu toimintaan yhdessä yhdistyksessä kuukaudessa. Selvästi suurin osa yhdistysten vapaaehtoisista ovat naisia. (Vuorinen ym. 2007, 48.)

37% suomalaisista ilmoittaa tekevänsä vapaaehtoistyötä Suomessa. Keskimäärin toimintaan käytetään yli neljä tuntia viikossa. Suosituin suomalainen vapaaehtoistoiminnan alue on urheilu ja liikunta. Koko Suomen vapaaehtoisista kolmannes toimii tällä alueella. Puolet suomalaisista ja jopa kaksi kolmasosaa nuorista halukkaita osallistumaan vapaaehtoistointiin, jos heitä vain pyydetäisiin mukaan. (Ranninen ym. 2008, 42,54,72.)

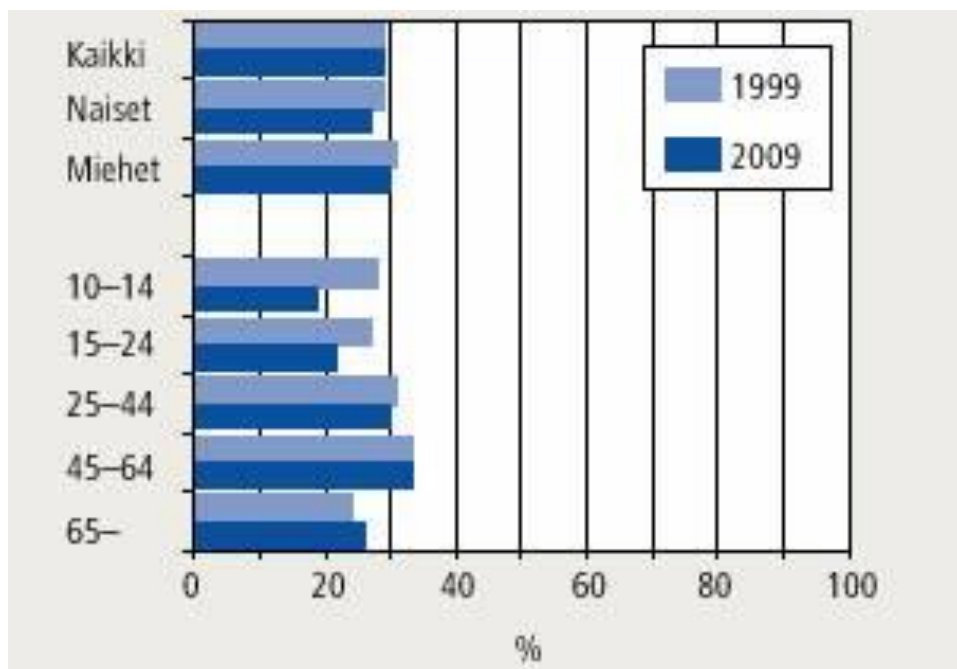
Vapaaehtoistoiminnassa suomalaisia naisia kiinnostavat sosiaali- ja terveysasiat, lapsi- ja nuorisotyö sekä uskonnollinen toiminta. Heidän motiiveissaan tehdä vapaaehtoistyötä korostuvat auttamishalu, halu oppia uusia asioita ja toive, että he tutustuvat toiminnan avulla uusiin ihmisiin. Naiset osallistuvat enemmän yhdistyksien, seurakunnan tai muun organisaation vapaaehtoistointiin, kun taas miehet osallistuvat useammin ei-rekisteröityihin toimintamuotoihin, esimerkiksi talkooporukoihin. Miehet lähtevät mukaan vapaaehtoistointiin usein ystävien ja tuttavien vaikutuksesta. Halu käyttää vapaa-aikaa hyödylliseen tekemiseen ja tarve täyttää kansalaisvelvollisuus on miesten motivaation lähde tehdä vapaaehtoistyötä. (Ranninen ym. 2008, 120.)

Suomalaiset ovat aktiivisia auttamaan toisia. Puolet suomalaisista auttaa vähintään kuukausittain. Suomalaiset auttavat naapureitaan ja tuntemattomia ihmisiä yhtä paljon. Selkeästi suurin motivaation lähde suomalaisilla on auttamisen ilo.

Muita auttamisen motiiveja ovat esimerkiksi myötätunto ja auttamisen oikeus ja velvollisuus. (Saari 2011, 299.)

Nuoret (15-24-vuotiaat) ja iäkkäät ihmiset käyttävät useimmin aikaa vapaaehtoistoimintaan kuin suomalaiset keskimäärin. Nuoret ja iäkkäät ihmiset saattavat käyttää jopa 20 tuntia kuukaudessa aikaa vapaaehtoistoimintaan. Osittain tämä selittynee sillä, että nuoret, jotka opiskelevat ja eläke-ikäisillä on enemmän aikaa ja mahdollisuuksia järjestellä vapaa-aikaansa joustavammin, kuin työssäkäyvillä. (Ranninen ym. 2008, 121.)

Ajankäyttötutkimuksen mukaan vapaaehtoistyöhön osallistuminen on viimeisen kymmenen vuoden aikana pysynyt suurin piirtein samanlaisena. Vuonna 2009 29 % kymmenen vuotta täyttäneistä oli tehnyt vapaaehtoistyötä tutkimusta edeltäneen neljän viikon aikana, ja viimeisen 12 kuukauden aikana lähes 40 %. Kuvion 1 mukaan miehet tekevät vapaaehtoistyötä hieman enemmän kuin naiset, mutta sukupuolierot ovat vähäisiä. 45–64-vuotiaat tekevät eniten vapaaehtoistyötä. (Tilastokeskus 2011b.)

Kuvio 1. Vapaaehtoistyötä neljän viikon aikana tehneiden osuus prosentteina vuonna 1999 ja 2009. 10 vuotta täyttäneet sukupuolen ja iän mukaan. (Tilastokeskus 2011b.)

5 KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHDAT

5.1 Tausta ja tarve

Olen suorittanut opintojeni aikana aikaisempia harjoittelujaksoja Naantalın päivätoimintakeskus Tuulentuvalla. Olin tietoinen, että he ovat toivoneet opiskelijan tekävän opinnäytetyön heidän toimintaansa liittyen. Olin päättänyt jo aiemmin, että haluaisin tehdä opinnäytetyöni päihdetyöhön liittyen. Tammikuussa 2012 kyselin Tuulentuvan esimieheltä, olisiko hänellä tarjota minulle opinnäytetyöhöni jokin aihe. Nina Ojala ehdotti minulle aihetta, joka oli mallintaa Tullin Joulu – tapahtuma Innokylän internetsivuille. Olin kovin kiinnostunut heti tekemään aiheesta opinnäytetyötä, koska olen aiemmin tutustunut tapahtumaan ja mm. tehnyt aiemmassa harjoittelussa pienen prosessi kuvauksen tapahtumasta.

Ojala kertoi, että tarve opinnäytetyölleni näkyy sosiaalityön arjessa yksinäisyytenä, ahdistuneisuutena ja varattomuutena viettää joulua. Tarve näkyy mm. sosiaalitoimessa, seurakunnassa ja päivätoimintakeskuksessa. Opinnäytetyön aihe on tullut sosiaalityön yksiköstä, jossa nähdään tapahtuman tuottavan positiivisia vaikutuksia asiakkaille.

Vaikka joulu on kerran vuodessa, tapahtuman suunnittelu, toteutus sekä jälki-puinti ja virkistys aktivoivat asiakkaita moneksi kuukaudeksi vuosi vuodelta. Tapahtuma on toteutettu kuusi kertaa ja kävijä määrä tuntuu vakiintuneen noin 500 kävijään joulu aikana, se on suuri määrä Naantalın kokoisessa kaupungissa eli tarve tapahtuman järjestämiselle on ilmiselvää ja siksi se on ajankohtainen aihe toteuttaa opinnäytetyönä. (Ojala 2012.)

Vuonna 2010 oli Euroopan köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan teemavuosi. Tullin Joulu –tapahtuma osallistui Lupaavat käytännöt –kilpailuun, jonka järjestämisestä vastasi Terveysten edistämisen keskus. Sosiaali- ja terveysministeriön vetämän teemavuoden kansallinen toimeenpanoryhmä valitsi Tullin joulu -tapahtuman 54 hakijan joukosta vuonna 2010 jaetulle toiselle sijalle.

Pyyntö mallintaa tapahtuma Innokylään on tullut alun perin Terveystieteiden tutkimuskeskuksesta. (Ojala 2012.)

5.2 Toimintaympäristö ja toimijat

Päivätoimintakeskus Tuulentupa toimii Naantalissa kaupungin sosiaali- ja terveysviraston alaisuudessa. Tuulentupa kuuluu aikuissosiaalityön alaisuuteen, mutta toimii itsenäisenä päivätoiminnan yksikkönä. Tuulentupa sijaitsee aivan Naantalissa keskustassa. Tuulentuvalla työskentelee ohjaajina kaksi kaupungin vakituista työntekijää. Naantalissa sosiaalitoimen toiminta-ajatuksena on tukea naantalilaisia eri elämänvaiheissa ja -tilanteissa. Sosiaalitoimen palvelujen tavoitteena on vahvistaa kuntalaisten sosiaalista hyvinvointia, työ- ja toimintakykyä, omatoimisuutta, turvallisuutta ja sosiaalisten ongelmien ennaltaehkäisyä. (Ojala 2012.)

Tuulentupa on kaikille naantalilaisille avoin matalan kynnyksen kohtaamispaikka. Asiakkaille on tarjolla Tuulentuvalla vertaistukea sekä asiakas voi viettää päivää muuten vain mukavassa seurassa. Päivätoiminnan tavoitteena on auttaa elämänhallinnan ja toimintakyvyn kehittämisessä ja ylläpitämisessä sekä tarjota erilaista viriketoimintaa päihteiden käytön sijaan. Tuulentuvalla asiakkaiden motivaatiota päihteettömään elämäntapaan tuetaan. (Naantali 2011.)

Päiväkeskus tuulentupa on siis avohuollon palveluyksikkö, jota käyttää päivittäin noin 40 - 50 henkilöä. Lisäksi tiloissa kokoontuu vertaistukiryhmiä päihdeongelmaisille sekä heidän läheisilleen. Tuulentuvalla toteutetaan sopimuksilla tavoitteellista kuntoutumista. Henkilöt ovat päivätoimintakeskuksessa työelämävalmennuksessa, työharjoittelussa, kuntoutuja-sopimuksella tai kuntouttavassa työtoiminnassa. Tuulentupa tarjoaa asiakkailleen palveluohjausta erilaisissa elämänhallintaa koskevissa kysymyksissä, esimerkiksi ohjausta eri viranomais-tahoihin. (Naantali 2011.)

Yleisimmin päivätoimintakeskuksen kävijäkunnan keskuudessa esiintyvä yksittäinen ongelma on ollut päihdeongelma ja sitä se on edelleen nyt vuonna 2012. Monet kävijät olivat ja ovat moniongelmaisia. Jonkin asteisia mielenterveyden ongelmia esiintyy myös usein. Vuonna 2000 kävijöiden ikä vaihteli hieman alle

30 vuodesta yli 60 vuoteen. Yksittäisiä nuorempia tai vanhempia kävijöitä kävi satunnaisesti. Joillakin kävijöillä oli joskus lapsia mukanaan. Viimeisen kymmenen vuoden aikana on tapahtunut muutos niin, että kävijöinä on yhä nuorempia syrjäytyneitä henkilöitä. Nuoria työttömiä käy Tuulentuvalla päivittäin ja lapsiperheitäkin erityisesti ruoanjakopäivinä. (Ojala 2012.)

Naantalin Seudun Päidenongelmaisten Tukiyhdistyksen Waihtoehto ry:n on perustanut Tuulentuvan työntekijät yhteistyössä Naantalin seurakunnan, entisten päihteiden käyttäjien ja heidän läheistensä kanssa syksyllä 2006. Heti 2006 jouluna Waihtoehto ry alkoi koordinoida Tullin joulutapahtumaa yhteistyössä Tuulentuvan (Naantalin kaupunki) ja seurakunnan Diakonin ja vapaaehtoisten työntekijöiden kanssa. ”Tullin Joulu”- tapahtuma on tarkoitettu ihmisille, jotka haluavat kokea joulun tunnelman, mutta joilla ei ole mahdollisuutta järjestää sitä kotiin. Tullin Joulu –tapahtuma on saanut nimensä tilan mukaan, jossa tapahtuma järjestetään. Tapahtuma on järjestetty jo kuusi kertaa samassa rakennuksessa, joka on entinen Naantalin tullin rakennus. (Ojala 2012.)

Tapahtuma itsessään on kolme- tai neljäpäiväinen. Suuri osa järjestäjistä ja juhlayleisöstä on yksinäisiä, vähävaraisia, päihde- ja mielenterveysongelmaisia ja pienituloisia lapsiperheitä. Tapahtuma ei kuitenkaan ole leimallisesti köyhien juhla, vaan mukaan ovat tervetulleita kaikki kaupunkilaiset. Joulua valmistellaan pääosin vapaaehtoisvoimin ja tekemistä riittää pitkin syksyä. Myös tarvikkeet hankitaan enimmäkseen lahjoituksina. (Ojala 2012.)

Toimijoina opinnäytetyössäni ovat Tuulentuvan työntekijät sekä Tuulentuvan asiakkaat ja muut Tullin joulu -tapahtuman vapaaehtoistyötä tekevät henkilöt. Teen yhteistyötä Naantalin Seudun Päihdeongelmaisten Tuki yhdistys Waihtoehto ry:n ja Naantalin seurakunnan kanssa, jotka ovat mukana koordinoimassa tapahtumaa. Olen ollut yhteydessä myös Innokylän hankekoordinaattorin Merja Lyytikäisen kanssa, koska valmis tuotos julkaistaan heidän Internet-sivuillaan.

Innokylä on saanut alkunsa vuonna 2008, jolloin sosiaali- ja terveysministeriö teki aloitteen terveys- ja sosiaalialan avoimesta innovaatioyhteisöstä, joka tarjo-

aisi tukea ideoinnissa, kehittämisessä, arvioinnissa ja levittämisessä. Aloitteesta syntyi Innokylä-hanke ja hankkeen pohjalta Innokylä. (Innokylä 2012b.) Innokyla.fi on sosiaali- ja terveysalan kehittämis- ja innovaatiotoimintaa tukeva verkkopalvelu (Innokylä 2012c).

Innokylä on ympäristö, jossa sosiaali- ja terveysalan toimijat voivat löytää toisensa, kehittää yhdessä sekä levittää uusia ideoita ja innovaatioita. Innokylä on avoin ja maksuton kaikille. Se mahdollistaa yhteisen tekemisen, kehittämis tulosten vapaan hyödyntämisen ja resurssien tehokkaan käytön. Se myös tarjoaa tietoa ja tukea kaikissa kehittämisen vaiheissa. (Innokylä 2012a.)

5.3 Kehittämishankkeen tavoitteet ja kehittämistehtävä

Kehittämistehtävänäni on kuntien omiin tarpeisiin sovellettavissa olevan mallin tuottaminen. Terveysten edistämisen keskus oli pyytänyt mallin tekemistä Innokylän internetsivuille, jotta tapahtuma voitaisiin ottaa myös Suomen muihin kuntiin käyttöön. Malli sisältää kaikki tiedot suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista. Mallista käy kaikki vaiheet ja kaikki työtehtävät ilmi, mitkä ovat oleellisia, jotta muut kunnat pystyvät hyödyntämään mallia suoraan omiin tarpeisiinsa. Malli tulee siis jakoon internetiin ja sitä kautta malli tavoittaa varmasti monta sosiaali- ja terveysalan toimijaa, jotka voisivat hyödyntää mallia omissa toimipaikoissaan.

Tavoitteenani on saada esiin yhteisöllisen työn merkitys Tullin joulun prosessin mallintamisessa. Toisena tavoitteenani on tehdä mallista helposti ymmärrettävä ja selkeä. Suunnittelu, toteutus ja arviointi vaiheet tapahtumassa tapahtuvat kaikkien vapaaehtoistyöntekijöiden kanssa yhdessä tekemisestä. Ja kaikki tämä tehdään, jotta saadaan aikaiseksi yhteisöllinen tapahtuma. Vapaaehtoiset ovat motivoituneita saamaan aikaan tapahtuman kaikkien Naantalilaisten yhteiseksi hyväksi.

6 KEHITTÄMISHANKKEEN KUVAUS

6.1 Kehittämishankkeessa käytetyt menetelmät

Työprosessin mallintaminen on kehittämisen ja työn analysoinnin menetelmä. Mallinnushankkeeseen osallistuvat työntekijät ja toimihenkilöt kehittävät ja analysoivat työprosessia systemaattisesti yhdessä keskustellen. Menetelmä on alun perin tehty työn ja sen hallinnan kehittämisvälineeksi prosessiteollisuuteen, mutta myöhemmin menetelmää on käytetty myös muiden teollisten tuotantoprosessien sekä palvelu- ja asiantuntijatyön analysoinnissa ja kehittämisessä. (Leppänen ym. 2007, 89.)

Tein prosessin mallintamista yhdessä vapaaehtoistyöntekijöiden kanssa, koska heillä on paljon kokemustietoa tapahtumasta, josta oli minulle todella suuri hyöty. Itse en ole koskaan päässyt osallistumaan itse tapahtumaan, joten konkreettista tietoa minulla ei ole sieltä. Yhdessä keskustellen kehitimme mallia Innokylän hankeosioon.

Toimijälähtöisessä kehittämisessä kehitetään palvelurakenteita ja työtapoja yhdessä usean eri toimijan kanssa. Toimijoita voivat olla mm. ammattilaiset, hallinnon edustajat, järjestöt, omaiset tai asiakkaat. Kehittämisen lähtökohta ja toteutus on avoin toimijoiden yhteiselle keskustelulle ja prosessille. (Toikko 2012, 152.)

Toimijälähtöinen kehittämisen malli voidaan nähdä yksinkertaisesti yhteiskehittämisenä. Toimijälähtöisen kehittämisen perusajatuksena on toimijoiden osallistuminen. Toimijälähtöinen kehittäminen perustuu yhteiseen neuvotteluun ja keskusteluun. Siinä edellytyksenä on kehitettävien asioiden yhteistä jakamista. Keskusteluissa sovitellaan näkemyksiä sekä muodostetaan yhteistä ymmärrystä. Toimijälähtöisessä kehittämisessä konkreettinen toiminta ja neuvottelu vuorottelevat keskenään. (Toikko 2012, 155-157.)

Asiakkaat muodostavat keskeisen kehittäjäryhmän palvelujen kehittämisen kannalta. Asiakkailla on olennaista tietoa asiakkuudesta ja palveluista. He ovat keskeisiä kehittämiskumppaneita. Kokemusasiantuntijuus perustuu prosesseihin, joissa asiakkaat pyrkivät jakamaan, analysoimaan ja hyödyntämään kokemuksiaan. Kokemustieto pohjautuu asiakkaan omiin kokemuksiin. (Toikko 2012, 161.)

Strukturoimattomasta haastattelusta käytetään monia eri nimityksiä, esimerkiksi avoin haastattelu tai keskustelunomainen haastattelu. Strukturoimattomassa haastattelussa käytetään avoimia kysymyksiä. Haastattelut muistuttavat paljon keskustelua, jossa aina edellinen vastaus saa aikaan seuraavan kysymyksen. Joissain tapauksissa haastattelu on niin lähellä keskustelua, ettei haastateltava tiedä antamia tietoa käytettävän tutkimukseen. Haastateltaviksi valitaan erikoistuneita henkilöitä, ei käytetä satunnaisotosta haastateltavien valikoitumiseen. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 45-46.)

Haastattelin yhteensä neljää yhteistyökumppania (kaupungin työntekijä, kaksi vapaaehtoistyöntekijää ja Waihtoehto ry:n puheenjohtaja). Haastattelumetodina käytin strukturoimatonta haastattelua, koska en nähnyt tarpeelliseksi käyttää valmiita kysymyslomakkeita. Koin avoimen haastattelun sopivaksi tavaksi kerätä tietoa tapahtumasta, koska keskustellen ilmapiiri on vapaampi ja koin saavani tällä tavalla parhaiten tiedon irti, kun ei ollut niin virallista haastattelutilannetta.

Hyvien käytäntöjen levittämistapoja on kolmenlaisia: itsepalveluun perustuva, tietopalveluun perustuva ja avustettu levittäminen. Itsepalvelu on Internetissä tai Internetissä olevien hyvien käytäntöjen tietokantojen etsimiseen ja hyödyntämiseen. Tietopalvelussa on tietokannan lisäksi mm. neuvontaa ja linkitystä erilaisiin kehittäjäyhteisöihin. Avustetussa levittämisessä on avustaja antamassa esimerkiksi konsultointia ja ohjausta. (Arnkil 2006, 64-65.) Mallin levittäminen tapahtuu periaatteessa itsepalveluna, vaikka Innokylässä pystyisikin esimerkiksi osallistumaan erilaisiin kehittämisen työpajoihin, mikä koskettaisi enneminkin tietopalveluun perustuvaa levittämistä. Mutta, koska käytin mallin levitykseen vain tietopalvelua, katson levityksen olevan itsepalveluun perustuvaa.

6.2 Dokumentointi

Muistioiden ja pöytäkirjojen tarkoituksena on tallentaa tietoa käsitellyistä asioista. Muistio tarkoittaa muistiinpanoa keskustelussa käydyistä asioista. Muistioita tehdään yleensä palaverista tai neuvotteluista. (Repo & Nuutinen 2003, 225.)

Tekemistäni neljästä haastattelusta kirjoitin pääkohdat muistiin. Koska haastattelut olivat keskustelun omaisia en katsonut tarpeelliseksi kirjoittaa kaikkea sanatarkasti muistiin. Kirjoitin muistiin kaikki asiat, mitä haastateltavat kertoivat tapahtuman kulusta, joita käytin hyödyksi mallin työstämisessä. Kysyin haastatteluissa myös tapahtuman merkitystä ja miten tapahtuma vaikuttaa päihteettömyyteen. Vastaukseksi sain vapaaehtoisilta, että heidän mielestään on hyvä, että ihmisillä on paikka mihin mennä jouluna ja saa olla yhdessä muiden ihmisten kanssa. Päihteettömyydestä sanottiin, että tapahtuman valmisteluista saa tekemistä, johon ei kuulu päihteet sekä silloin ei lähde niin helposti ”väärille teille”.

Kirjoitin myös opinnäytetyö päiväkirjaa, johon kirjasin ylös, mitä olen milloinkin tehnyt sekä mitä päätöksiä ollaan tehty. Päiväkirjasta oli suurta hyötyä, kun aloitin kirjoittamaan kehittämisprosessin kuvausta. Hahmottelin myös aluksi päiväkirjaani Tullin Joulu –tapahtuman prosessia. Hahmotelmassa käytin apunani tapahtumasta aiempina vuosina tehtyjä palaverimuistioita.

6.3 Kehittämisprosessin kuvaus

Kehittämisprosessi lähti liikkeelle tammikuussa 2012, kun aloin ideoimaan opinnäytetyön aihetta. Minulle oli alusta alkaen selvää, että haluan tehdä opinnäytetyöni jollain tavalla päihdetyöhön liittyväksi. Tiesin, että Naantalin päivätoimintakeskus Tuulentuvalta oli toivottu, että opiskelija tekisi sinne opinnäytetyönsä, joten otin yhteyttä Nina Ojalaan. Ojala rupesi miettimään aihetta ja tapasimme heti tammikuun alussa, jossa aiheeni alkoi muotoutua.

Opinnäytetyön ensimmäinen vaihe on aiheanalyysi eli aiheen ideointi (Vilkka & Airaksinen 2003, 23). Toiminnallisessa opinnäytetyössä tehdään toiminta suunnitelma, koska opinnäytetyön idean ja tavoitteiden tulee olla tiedostettuja, harkittuja ja perusteltuja. Toimintasuunnitelmasta käy ilmi, mitä tehdään, miten tehdään ja miksi tehdään. Suunnitelman ensisijainen merkitys on selkeyttää itselle, mitä on tekemässä. Aluksi on hyvä selvittää, mitä muita vastaavanlaisia ideoita löytyy. Toiminnallisessa opinnäytetyössä on kehitettävä jotakin uutta alalle. (Vilkka & Airaksinen 2003, 26-27.)

Aiheekseni muotoutui siis Tullin Joulu –tapahtuman prosessin mallintaminen. Tammikuun lopussa otin yhteyttä Innokylään, soitin ensimmäiseksi Innokylän päällikölle Anne Knaapi-Lammiselle, joka ohjasi minut ottamaan yhteyttä hankekoordinaattoriin Merja Lyytikäiseen. Merja oli iloinen, että tapahtuma saataisiin mallinnettua heidän internetsivuilleen. Hän ohjeisti minua miten saan tunnukset hankittua Innokylän käytännön mallintamistyökaluun sekä, mitä minun kannattaisi tehdä, että pääsen alkuun mallintamisessa.

Suunnitelman teon jälkeen kootaan tarvittava teoreettinen ja käytännön tieto sekä hanketta koskeva informaatio. Ulkoinen informaatio tulee toimeksiantajalta, aikaisemmista tutkimuksista ja selvityksistä sekä muiden asiantuntijoiden kokemuksista. Se on selvää faktaa, joka otetaan käyttöön. Onnistuvassa kehittämissankkeessa on mukana myös tekijöiden hiljaista tietoa. Se on hankkeessa tarvittavaa sisäistä tietoa. (Anttila 2007, 92-93.)

Aluksi hahmottelin teoriaosuutta ja käsitteitä, mitä opinnäytetyöni tulee sisältämään ja mistä tiedosta minulle on hyötyä käytännön mallintamisen kannalta. Tutustuin myös Tullin Joulu –tapahtumasta koottuun kansioon, mihin on koottu kaikilta järjestämisvuosilta palaverien muistiot. Suunnittelin myös haastattelevani tapahtuman vapaaehtoistyöntekijöitä.

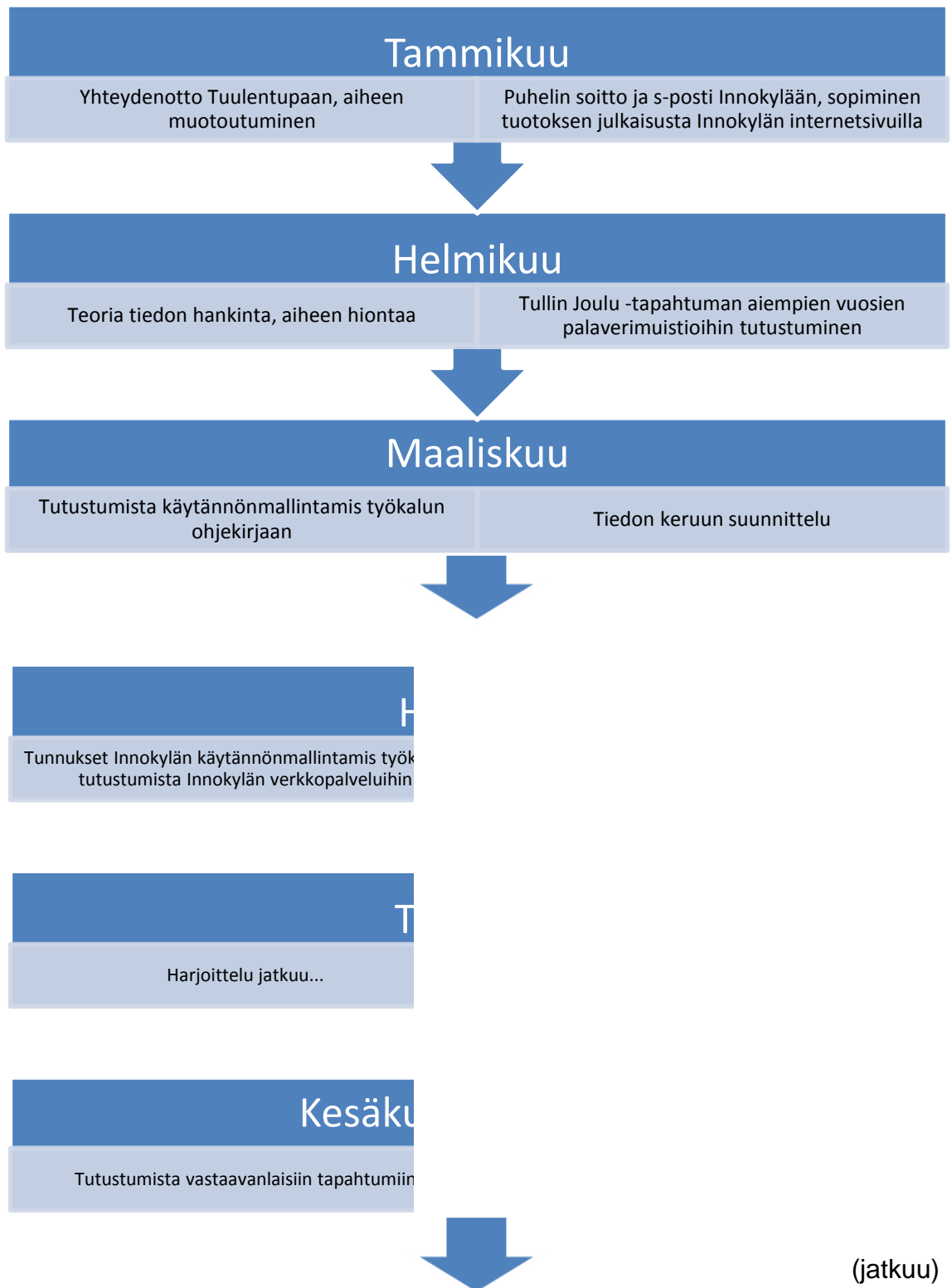
Sain tunnukset Innokylän REA-työkaluun vasta huhtikuussa, koska sähköpostiviestini oli joutunut heidän puoleltaan roskapostin joukkoon. Tunnuksien saamisen jälkeen pääsin tutustumaan Innokylän internet sivuilla REA-työkalun pilotointiversioon, mikä on työkalu käytäntöjen mallintamiseen, mutta ennen kun sain

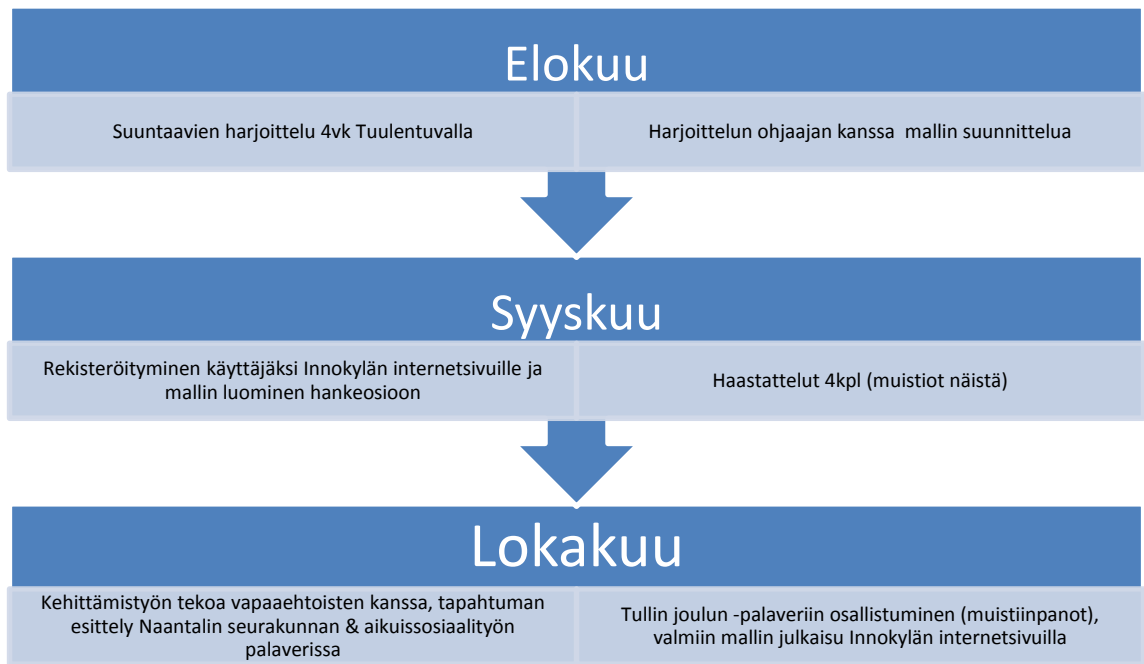
luotua tapahtuman tiedot järjestelmään, versio olikin jo suljettu, koska he kehittävät uutta käytäntöjen kehittämisen ja arvioinnin työkalua, jonne siirtyvät kaikki pilotointiversiolla tehdyt käytännön mallintamiset.

Syyskuussa rekisteröidyin Innokylän verkkopalveluun ja rupesin työstämään käytännön mallintamista hankeosioon. Laitoin sähköpostia Merja Lyytikäiselle ongelmastani käyttää käytännön mallintamisosiota ja hän vastasi sähköpostiini, ettei käytäntöjen mallintamistyökalu ole käytössä tällä hetkellä ollenkaan. Hän neuvoi minua jatkamaan työstämistä hankeosiossa ja olemaan kärsivällinen, että uusi käytäntöjen kuvaamisen työkalu avataan lokakuun loppuun mennessä. Päätin jatkaa tapahtuman mallintamista hankeosioon, vaikka pohja ei ole mielestäni oikein hyvä käytännön mallintamiseen.

Yhdessä Waihtoehto ry:n puheenjohtajan ja toisen vapaaehtoistyöntekijän kanssa keskustellen kehitimme mallia Innokylän hankeosioon syyskuussa. Kaikkein hyödyllisin tieto tuli haastattelujen kautta vapaaehtoistyöntekijöiltä, koska heillä on tapahtumasta niin paljon kokemustietoa, mikä oli todella arvokasta mallin tuottamisen kannalta. Myös aiempien vuosien tapahtuman suunnittelupalaverien muistiot auttoivat hahmottamaan tapahtuman suunnittelun kulua.

Lokakuussa pääsin esittelemään alustavasti tapahtuman prosessin mallia ja koko tapahtumaa Naantalin seurakunnan ja – aikuissosiaalityön yhteistyöpalaveriin. Se oli todella tärkeää, koska osalla Naantalin sosiaalityöntekijöillä ei ollut minkäänlaista tietoa koko Tullin Joulu –tapahtumasta, vaikka työskentelevät tapahtuman kohderyhmän kanssa. Lokakuussa osallistuin myös Tullin Joulu –tapahtuman ensimmäiseen suunnittelu palaveriin. Tuotoksen loppuhionta suoritettiin lokakuun loppupuolella ja julkaistiin innokylässä kaiken kansan nähtäville 25.10.2012. Koko kehittämisprosessini on kuvattu kuukausittain kuviossa 2.

Kuvio 2. Kehittämisprosessin eteneminen kuukausittain.

7 TULLIN JOULU –TAPAHTUMAN PROSESSIN MALLIN ESITTELY

Kehittämäni käytännön mallinnus löytyy Innokylän internetsivuilta. Tein sen hankeosioon, koska käytännönmallinnus työkalu on ollut pois käytöstä ja uusi kehittämisen työkalu tulee käyttöön Innokylään vasta loka-marraskuun vaihteessa. Esittelen nyt käytännön mallinnuksen, jonka olen saanut yhdessä vapaaehtoistyöntekijöiden haastattelujen avustuksella koottua. Esittelen prosessin suunnittelun, toteutuksen sekä tapahtuman jälkeen tehtävät asiat mallissani. Koko hankkeen tiedot ovat luettavissa Innokylän internet-sivuilta sekä tiedot löytyvät myös opinnäytetyöni lopusta (LIITE 1).

Ensimmäiset asiat, jotka hoidetaan heti syyskuun alussa, kun tapahtumaan ruvetaan järjestämään:

- Tullin joulutapahtumasta sopiminen Waihtoehto ry:n hallituksen kokouksessa: Montako päivää tapahtuma kestää ja päätetään mikä on tapahtuman budjetti.
- Waihtoehto ry:n, Naantalin seurakunnan sekä Naantalin kaupungin toimijoiden (koordinaattorit) kokoaminen yhteen. Koordinaattorit ovat olleet Waihtoehto ry:n hallituksen jäsenet, Naantalin kaupungilta Päivätoimintakeskuksen työntekijä sekä Naantalin seurakunnasta Diakoni, joka ohjaa vapaaehtoisten toimintaa seurakunnassa.
- Ensimmäisestä Tullin joulun palaverista sopiminen. Jo varhan syksyllä.
- Vapaaehtoisten toimijoiden kokoaminen yhteen. Tiedotus ensimmäisestä palaverista eri toimipisteisiin Naantaliin, joissa on potentiaalisia vapaaehtoistoimijoita.
- Tullin joulun palavereja usein, vähintään kahden viikon välein. Yhteisölliset menetelmät käytössä.

- Esitteiden ja kaavakkeiden tekoa. Esitteet tehdään lahjoittajia varten, esitteissä esitellään tapahtuman tarkoitus ja kysytään millä panoksella yritys voi lähteä mukaan lahjoittajana. Kaavakkeita tapahtumaa varten ovat mm. vapaaehtoisten osallistumis kaavake, tavarankuukausi listat (selkeyttää ketä hakee, mitä hakee, milloin hakee ja mistä hakee), kilometrikaavake (vapaaehtoisille maksetaan kulukorvaukset tapahtumaan liittyvien matkojen osalta).
- Tullin joulutapahtuman tilojen varaus (luvat, avaimet ja muu tiloihin liittyvä)

Seuraavana on suunnittelu vaihe. Prosessin suunnittelu voidaan jakaa kuuteen osaan. 1. Tiedotus 2. Ohjelmatarjonta 3. Jouluruokailu 4. Tavarankuukausi 5. Toiminta 6. Toiminta joulun jälkeen. Suunnittelussa on yksi päävastaava, joka koordinoi kaikkea, hän jakaa tehtäviä tarpeen mukaan muille vapaaehtoisille.

Ensimmäisenä kohtana on tiedotus. Tehdään ennakkoilmoitus tapahtumasta lehtiin sekä Waihtoehto ry:n internet-sivulle. Tapahtuman esitteitä ruvetaan myös jakamaan eri kohteisiin, mistä ne tavoittavat hyvin mahdollisia tapahtumaan osallistujia. Jaetaan myös eri yhteistyökumppaneille lomakkeita, joilla halukkaat voivat ilmoittautua vapaaehtoistyöntekijäksi tapahtumaan. Ja sitten lähetetään vielä mediatiedote paikallistelevisioon, radioon ja lehtiin ja sovitaan aikatauluista, koska tulevat tekemään tapahtumasta juttua. Myös poliisille tulee tehdä ilmoitus yleisötapahtuman järjestämisestä.

Seuraavaksi on ohjelmatarjonnan suunnittelu. Suunnitellaan ohjelma ja tehdään aikataulu. Otetaan yhteyttä mahdollisiin esiintyjiin. Suunnitellaan ja harjoitellaan omaa ohjelmaa tapahtumaan esimerkiksi erilaisten kilpailuiden järjestäminen. Tehdään oppilaitosyhteistyötä (catering- tai lähihoitajaopiskelijat hyödyntävät tapahtumaa esimerkiksi opinnäytetöissä tai tuntien korvaamisessa). Oppilaat ovat yleensä myös suunnitelleet jotain ohjelmaa tapahtumaan. Järjestetään joulumusiikkia (taustamusiikki ym.) tapahtumaan esiintyjien lisäksi.

Kolmantena kohtana suunnittelussa on jouluruokailu. Aluksi tehdään lista tarvittavista ruoka-aineista. Listasta vähennetään kaikki ruoka-aineet, jotka ovat tu-

lossa lahjoituksina ja sen jälkeen hankitaan tukusta loput tarvikkeet, joita ei tule lahjoituksina. Tehdään etukäteisvalmistelut mm. joulukaljat ja suolataan lohet. Mietitään muut ruokailuun liittyvät tarvikkeet sekä järjestelyt kuten lämpölevyt, kylmätilat, uunit, astiat, kattaus ja ruokailun sujuvuus. Hyvissä ajoin hankitaan mahdolliset tarvikkeet esimerkiksi lainataan seurakunnasta tms.

Neljäntenä suunnittelussa on tavarank hankinta. Selvitetään tapahtuman budjetti, tapahtuman rahoittajana ovat Naantalin kaupunki, Naantalin seurakunta sekä Waihtoehto ry. Suunnitellaan ja hankitaan tarvittavat materiaalit tapahtumaan. Suunnitellaan vastuun jaot vapaaehtoistyöntekijöiden kesken (kuka hoitaa minkäkin alueen keräyskohteet). Otetaan yhteyttä edellisen vuoden lahjoittajiin. Kysellään uusia lahjoittajia tapahtumaan. Vuokrataan pakettiauto tavaroiden kuljettamiseen. Mietitään myös tarvitaanko tavaroiden säilyttämiseen mahdollisesti ”konttia”.

Seuraavana on toiminnan suunnittelu. Ensimmäisenä on tapahtuman kordinointi ja vastuualueiden jako vapaaehtoisten kesken. Suunnitellaan työn tekemisen aikataulu. Pidetään talkoot, missä valmistetaan mm. kiitoskukkasia lahjoittajille. Suunnitellaan tapahtuman järjestyksen valvonta. Suunnitellaan tilojen koristelu ja alustavasti jaetaan tapahtumapäivien tehtävät vapaaehtoisten ja muiden toimijoiden kesken.

Kuudentena kohtana suunnitellaan toimintaa, mikä tapahtuu itse tapahtuman jälkeen. Tehdään kiitosilmoituksen lehtiin ja Waihtoehto ry:n internet-sivuille, jossa lahjoittajien ja esiintyjien nimet mainittu. Pidetään Waihtoehto ry:n hallituksen kokous, jossa sovitaan miten mm. vapaaehtoistyöntekijöitä kuullaan ja kiitetään tapahtumaan osallistumisesta. Kokouksessa selvitetään myös rahatilanne. Järjestetään vapaaehtoisten kokoontuminen – iltatilaisuus, jossa tarjolla mm. jotain syötävää. Kiitetään vapaaehtoisia ja kerätään palautteita Tullin joulutapahtuman onnistumisesta. Samoin kehittämistarpeita tulee aina esiin. Suunnitellaan myös, minkälainen kiitostilaisuus järjestetään vapaaehtoisille. Riippuu lahjoituksista ja rahatilanteesta, että millainen yhdessä tekeminen on mahdollista (esim. elokuvissa tai syömässä käynti).

Vielä ennen itse tapahtumaa tehdään esijärjestelyjä, kun on saatu juhlatilaan avaimet. Kun tilat ovat käytössä, aloitetaan kantamaan tiloihin kaikki tarvittavat astiat, pöydät, tuolit, lisääkkaapit, lahjoitustavarat ja -ruoat yms. Sekä aloitetaan tilojen koristelu ja muuntaminen tarkoitukseen sopivaksi. Varmistetaan esiintyjiltä etteivät ole estyneet tulemaan tapahtumaan.

Seuraavaksi esittelen toiminnan itse tapahtumassa. Tapahtuma aloitetaan vapaaehtoisten kesken aamukahvilla ja palaverilla, mikä käsittelee päivän kulkua (kaikki tapahtuma päivät siis alkavat tällä palaverilla). Alustavasti jo vapaaehtoisten täyttämässä lomakkeissa on kysytty, koska vapaaehtoinen pystyy olemaan paikalla itse tapahtumassa. Ne vapaaehtoiset ketkä ovat saapuneet paikalle tapahtumaan aamulla, ohjataan eri tehtäviin.

Tapahtumassa hoidettavia asioita ovat mm. aamupuuron keitto, kahvin keitto (koko päivän työ), kahvipöydän tarjottavista huolehtiminen, maito- ja leipä pöydästä huolehtiminen, ruoan esivalmistelut (mm. lämmitykset, salaattien valmistukset, ruokien esillepano, huolehtia ettei tarjottavat pääse loppumaan, siisteyden ylläpitoa), tiskaus (koko päivän työ), eteisessä ilmaista ruokaa ja lahjoitustavaraa jaossa kävijöille (mm. vaatteita, leluja, astioita, kirjoja), pidetään esiintyjien aikataulusta kiinni. Huolehditaan aina, että joku on ovella vastaanottamassa ja toivottamassa tervetulleeksi tapahtumaan sekä esitellään, mistä löytyy mitään mm. wc-tilat ja ulkovaatteiden säilytys.

Vapaaehtoiset hoitavat tapahtuman ohjelman juonnon sekä tekevät myös itse ohjelmanumeroita tapahtumaan esimerkiksi erilaisia leikkimielisiä kilpailuja. Jouluaattona saattaa tulla vielä lahjoitustavaraa eripuolilta ja jonkun vapaaehtoisen täytyy olla aina valmiudessa lähtemään hakemaan tavaraa. Vapaaehtoiset hoitavat myös kyyditykset edestakaisin tapahtumaan tarvittaessa, jollei ole omaa kulkuneuvoa, koska linja-autot eivät kulje joulunpyhinä.

Tapahtuman päätyttyä tapahtuu loppu siivous, tilojen tyhjennyt sekä lainatavaroitten palautus omistajilleen (esim. pöydät, tuolit, astiat ja jääkkaapit). Tapahtuman jälkeen laaditaan kiitosilmoitukset mm. paikallislehtiin, missä mainitaan kaikkien lahjoittajien nimet (ketkä ovat antaneet julkaista nimensä lehdessä).

Tapahtuman jälkeen järjestetään myös kiitostilaisuus vapaaehtoisille, jossa pientä tarjottavaa esimerkiksi kiitoslippu Naantalin kylpylään uimaan, elokuva-lippuja tai t-paidat yhdistyksen logolla. Kiitostilaisuus on myöskin tapahtuman kehittämiskeskustelua. Vapaaehtoisille on myös nimettömät palautelomakkeet, joilla kerätään tietoa tapahtuman kehittämiseen.

8 ARVIOINTI

Kun aloin työstämään Tullin Joulu –tapahtuman prosessin mallia, lähtökohtana oli saada mahdollisimman hyvin tuotua esiin tapahtuman yhteisöllisyys sekä tehdä mallista mahdollisimman selkeä ja helposti ymmärrettävä. Yhteisöllisyydestä olen kirjoittanut malliin muun muassa, että tämän yhteisöllisen vapaaehtoistoiminnan kautta vapaaehtoiset luovat uusia ihmissuhteita sekä he ovat sitoutuneet toimimaan monta kuukautta yhdessä kaikkien yhteisen tapahtuman järjestämiseksi. Tapahtuman yhteisöllisyyttä oli mielestäni hieman vaikea kuvata, koska tämänkaltaisen vapaaehtoistoiminta on jo itsessään yhteisöllistä toimintaa. Olisin ehkä voinut hieman paremmin kuvata yhteisöllisyyttä mallissa ja selvittää enemmän esimerkiksi millaisena vapaaehtoiset kokevat yhteisöllisen toiminnan tapahtuman järjestämisessä.

Pääsin kertomaan tekemästäni kehittämistyöstä sekä yleisesti Tullin Joulu –tapahtumasta Naantalissa järjestetyssä Naantalin seurakunnan ja aikuissosiaalityön yhteistyö –palaveriin. Osalle kaupungin työntekijöistä tapahtuma oli täysin vieras. Olisi ollut hienoa päästä esittelemään mallia sellaiseen kokoukseen, missä olisi ollut työntekijöitä eri kunnista, niin olisi voinut kysellä, mitä mieltä he ovat tapahtumasta sekä olisiko eri kunnista tarvetta järjestää vastaavaa tapahtumaa. Olisi hienoa kuulla itse konkreettisesti, onko mallilleni tarvetta muissa kunnissa vaikka selvästikin on, kun Terveystieteiden edistämisen keskus on esittänyt tarpeen mallintaa tällaisen tapahtuman prosessin.

Sain positiivista palautetta mallista yhteistyökumppaniltani Tuulentuvan työntekijältä. Annoin lisäksi mallin luettavaksi eri henkilöille, joilla ei ollut mitään aiempaa tietoa Tullin Joulu –tapahtumasta. Sain heiltä palautetta, että malli on selkeä ja helposti ymmärrettävä. Lisäksi sain yhden kommentin Innokylään tapahtuman mallintamisesta. Kommentissa sanottiin, että toiminta on hienoa ja hänen mielestään tämän tyyppistä toimintaa voisi soveltaa esimerkiksi työttömien yhdistysten toiminnassa.

Olisi hienoa, jos Innokylän verkkopalvelussa olisi jokin laskuri, josta näkisi, kuinka monta ihmistä on käynyt tutustumassa tapahtuman malliin. Sillä tavoin tietäisin kuinka monta ihmistä tapahtuman malli on tavoittanut Innokylän verkkopalvelun kautta. Minulle jätetyn kommentin avulla tiedän nyt, että malli on ainakin tavoittanut yhden ihmisen ja kommentin avulla tiedän myös, että hän ainakin on ymmärtänyt tapahtuman idean ja sillä tavalla ainakin yksi tavoitteistani täyttyi.

Omasta mielestäni onnistuin hyvin luomaan selkeän ja helposti ymmärrettävän mallin Tullin Joulu –tapahtuman prosessista ja olen myös tyytyväinen lopputulokseen. Mallista käy myös ilmi kaikki asiat ja vaiheet, jotka tulee ottaa huomioon tapahtuman järjestämisessä. Mielestäni olen täyttänyt kehittämistehtäväni, koska muiden kuntien on helppo soveltaa mallia omiin tarpeisiinsa, kun kaikki tarvittavat tiedot tulevat ilmi mallista.

9 POHDINTA

Aluksi opinnäytetyö tuntui hirveän vaikealta ja raskaalta prosessilta. Onneksi löysin yhteistyökumppanin helposti, koska olin tietoinen, että Naantalin päivätoimintakeskus Tuulentuvalta on toivottu, että opiskelija tekisi heidän toimintaansa liittyen opinnäytetyön. Lisäksi oli helpottavaa, kun sopiva ja itseäni kiinnostava aihekin muotoutui heti tammikuun alussa, joten pääsin nopeasti liikkeelle opinnäytetyöni kanssa.

Tuotokseni kehittämisen kannalta oli tärkeää, että yhteistyökumppanini piti kehittämistyötäni tärkeänä ja oli itse innostunut kehittämään mallia kanssani. Hän oli myös kiinnostunut koko prosessin ajan, miten tuotokseni edistyy ja hän myös antoi minulle hyviä ideoita. Lisäksi mietimme yhdessä, mitä opinnäytetyöni tietoperusta voisi sisältää, jotta siitä olisi hyötyä käytännön mallintamiseen.

Pohdin ennen opinnäytetyö prosessini aloittamista, että kannattaako minun tehdä työ parin kanssa vai yksin. Kummassakin on omat hyvät ja huonot puolet. Mietin, että parin kanssa olisi hyvä tehdä, koska olisi toinen ns. potkimassa takapuolelle sekä tulisi varmasti tehtyä opinnäytetyötä yhdessä sovitussa aikataulussa. Lopulta päädyin kuitenkin tekemään opinnäytetyöni yksin, mikä oli erittäin hyvä ratkaisu. Sain tehdä opinnäytetyötäni juuri omalla aikataulullani, mikä teki työskentelystä mielekästä. Vaikka tein yksin opinnäytetyötäni, minusta ei kuitenkaan tuntunut, että olen yksin, koska sain paljon vertaistukea opiskelutovereiltani ja sain kysyttyä mielipiteitä valinnoistani. Opinnäytetyöseminaareissa sain hyviä kommentteja, miten minun tulisi edetä, niin opettajilta kuin opiskelutovereiltani.

Jatkotyöskentelyksi mallista, voisi tehdä vielä tutkimuksen tapahtuman merkityksestä vapaaehtoisille sekä muille tapahtumaan osallistuville henkilöille. Tutkimuksessa voisi selvittää, mitä tapahtuma merkitsee siihen osallistuville henkilöille. Sekä tapahtumaan osallistuville vapaaehtoisille voisi tehdä oman tutkimuksen, mitä heille merkitsee osallistua vapaaehtoistyöntekijänä tapahtumaan sekä, mitkä motiivit heillä on osallistua tapahtuman järjestämiseen vapaaehtois-

työntekijänä. Lisäksi voisi selvittää, miten tapahtuman järjestämiseen osallistuminen tukee heidän päihteettömyyttään ja yleisesti elämän hallintaan.

Mielestäni osasin valita keskeiset käsitteet opinnäyteyölleni, josta koostin tietoperustan. Kaikki käsitteet, joita olen tietoperustassa käsitellyt, kytkeytyvät kehitystyöhöni. Minulle tuli Innokylän verkkopalvelun kanssa ongelmia, koska käytännön mallintamis –työkalu oli kokeiluversio, jota oltiin kehittämässä ja tämän vuoksi palvelu oli suljettuna monta kuukautta. Loppujen lopuksi aloin työstämään mallia Innokylän hankeosioon. Mielestäni sain mallin hyvin kuvattua siihenkin, mutta olisi ollut hienoa päästä mallintamaan prosessi juuri siihen tarkoitukseen olevan työkalun avulla. Koska uusi versio käytännön mallintamisosiosta avautui vasta loka-marraskuun vaihteessa, en millään voinut odottaa niin kauaa, koska opinnäytetyön palautus oli marraskuun alussa.

Opinnäytetyö prosessin aikana olen oppinut enemmän aikatauluttamaan opinnäytetyön tekemistä ja myös noudattamaan omia suunniteltuja aikataulujani. Opinnäytetyön tekemisen aikataulutusta helpottivat opinnäytetyöhön liittyvät seminaarit. Halusin, että minulla oli aina seminaarissa siihen mennessä vaaditut asiat opinnäytetyössäni hyvässä kunnossa.

Olen opinnäytetyö prosessin aikana kasvanut ammatillisesti tietoisuuden lisääntyessä tietoperustaani valituista aiheista sekä myös kehittämistyöni kohteesta. Olen oppinut prosessin myötä paremmin perustelemaan valintojani ammatillisesta näkökulmasta. Yhteistyötaitoni ovat myös kehittyneet, kun on tehnyt toimeksiantajan kanssa näin pitkän aikaa yhteistyötä. Lisäksi olen yhteistyökumppanilleni perustellut valintojani liittyen opinnäytetyöhöni ja olen myös ottanut palautetta ja ideoita vastaan. Olen harjoitellut prosessin aikana esiintymistaitojani, mikä on hyvä, koska olen ennen jännittänyt kaikenlaista esiintymistä ja nyt olen paljon varmempi esiintyessäni.

LÄHTEET

- Anttila, P. 2007. Realistinen evaluaatio ja tuloksellinen kehittämistyö. Hamina: AKATIIMI Oy.
- Arnkil, R. 2006. Hyvien käytäntöjen levittäminen EU:n kehittämisstrategiana. Teoksessa: Sepänen-Järvelä, R. & Karjalainen, V. (toim.) Kehittämistyön risteyksiä. Helsinki: Stakes.
- Elinkeinoelämän valtuuskunta 2012. Hukassa – keitä ovat syrjäytyneet nuoret? Viitattu 06.11.2012. www.eva.fi > Julkaisut > Analyysit > EVA Analyysi: Hukassa – Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? > syrjailyminen.pdf.
- Eronen, A.; Londén, P.; Perälähti, A.; Siltaniemi, A. & Särkelä, A. 2010. Sosiaalibarometri 2010: Ajankohtainen arvio palveluista, palvelujärjestelmän muutoksesta ja kansalaisten hyvinvoinnista. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry.
- Eskola, A. & Kurki, L. (toim.) 2001. Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Tampere: Vastapaino.
- Harju, A. 2005. Kansalaisyhteiskunta vapaaehtoistoiminnan innoittajana. Teoksessa: Nylund, M. & Yeung, A. B. Vapaaehtoistoiminta: Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino.
- Harju, A. 2010. Puheenvuoro kansalaisyhteiskunnan tulevaisuudesta. Vantaa: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi.
- Hirsjävi, S. & Hurme, H. 2011. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Holm, J.; Huuskonen, P.; Jyrkämä, O.; Karnell, S.; Laimio, A.; Lehtinen, I.; Myllymaa, T. & Vah-tivaara, J. 2010. Vertaistoiminta kannattaa. Helsinki: Asumispalvelusäätiö ASPA.
- Hyväri, S. & Nylund, M. 2010. Yhteisöllisiä työmenetelmiä syrjäytymisen voittamisessa. Teok-sessa: Laine, T.; Hyväri, S. & Vuokila-Oikkonen, P. (toim.) Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi. 29-47.
- Innokylä 2011a. Tietoa Innokylästä. Viitattu 15.05.2012. www.innokyla.fi > Tietoa Innokylästä.
- Innokylä 2011b. Tietoa hankkeesta. Viitattu 15.05.2012. www.innokyla.fi > Tietoa Innokylästä > Tietoa hankkeesta.
- Innokylä 2011c. Tietoa sivustosta. Viitattu 15.05.2012. www.innokyla.fi > Tietoa Innokylästä > Tietoa sivustosta.
- Jokinen, K. & Saaristo, K. 2006. Suomalainen yhteiskunta. 2., uudistettu painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Kaipio, K. 1999. Kasvattava yhteisö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kananoja, A.; Niiranen, V. & Jokiranta, H. 2008. Kunnallinen sosiaalipolitiikka: Osallisuutta ja yhteistä vastuuta. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Laine, T.; Hyväri, S. & Vuokila-Oikkonen, P. 2010. Mitä on syrjäytymisen vastainen työ. Teok-sessa: Laine, T.; Hyväri, S. & Vuokila-Oikkonen, P. (toim.) Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi. 9-25.
- Leppänen, A.; Ala-Laurinaho, A. & Lehtinen, H. 2007. Työprosessin mallintaminen työn kehit-tämisessä monimutkaisissa tuotantoprosesseissa. Teoksessa: Alasoini, T. & Ramstad, E.

(toim.) Työelämän tutkimusavusteinen kehittäminen Suomessa: Lähestymistapoja, menetelmiä, kokemuksia, tulevaisuuden haasteita. Helsinki: Tykes. 89-103.

Lund, P. 2006. Torjuttu toivottomuus. Jyväskylä: PS-kustannus.

Moisio, P.; Karvonen, S.; Simpura, J. & Heikkilä, M. (toim.) 2008. Suomalaisten hyvinvointi 2008. Helsinki: Stakes.

Murto, K. 1997. Yhteisöhoitojen suuntauksia. Jyväskylä: Jyväskylän Koulutuskeskus Oy.

Murto, K. 2010. Yhteisöhoitojen ja -kasvatuksen perusteet. Koulutusmateriaali. Jyväskylä: Jyväskylän Koulutuskeskus Oy.

Muuri, A. & Manderbacka, K. 2010. Hyvinvointivaltion kannatusperusta. Teoksessa: Vaarama, M.; Moisio, P. & Karvonen, S. Suomalaisten hyvinvointi 2010. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvointivaltion tutkimuskeskus. 96-111.

Mykkänen-Hänninen, R. 2007. Vapaaehtoistyön rajapinnoilla. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.

Möttönen, S. 2002. Kunnat, järjestöt ja paikalliset verkostot. Teoksessa: Ruuskanen, P. (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi: Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Keuruu: Otava. 112-135.

Möttönen, S. & Niemelä, J. 2005. Kunta ja kolmas sektori. Yhteistyön uudet muodot. Keuruu: Otava.

Naantali 2011. Tuulentuvan palvelut. Viitattu 23.02.2012 <http://www.naantali.fi> > Sosiaali- ja terveyspalvelut > Aikuissosiaalityö > Tuulentuvan palvelut.

Nylund, M. & Yeung, A. B. 2005. Vapaaehtoisuuden anti, arvot ja osallisuus murroksessa. Teoksessa: Nylund, M. & Yeung, A. B. Vapaaehtoistoiminta: Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino. 13-38.

Ojala, N. 2012. Naantalin kaupungin työntekijä Nina Ojalan haastattelu 12.05.2012.

Porkka, S-T. 2009. Työnohjaamisen taito: Oppikirja vapaaehtoistyön työnohjaajalle. Helsinki: SMS-tuotanto.

Ranninen, A.; Ranninen, T.; Toni, I. & Tornaesus, G. 2008. Mathildan muodonmuutos: Kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan uudet kasvot. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Raunio, K. 2006. Syrjäytyminen: Sosiaalityötä kiinnostavia näkökulmia. Helsinki: Gummerus Oy.

Raunio, K. 2010. Olennainen sosiaalityössä. Helsinki: Gaudeamus.

Repo, I & Nuutinen, T. 2003. Viestintätaito: Opas aikuisopiskelun ja työelämän vuorovaikutustilanteisiin. 1. painos. Helsinki: Otava.

Roivanen, I.; Nylund, M.; Korkiamäki, R. & Raitakari, S. (toim.) 2008. Yhteisöt ja sosiaalityö: Kansalaisen vai asiakkaan asialla? Jyväskylä: PS-kustannus.

Roivanen, I. 2009. Does community work in Finland benefit citizens or clients? Teoksessa Hutchinson, G. S. Community Work in the Nordic Countries: New Trends. Oslo: Universitetsforlaget. 98-118.

Ruuskanen, P. 2002. Sosiaalinen pääoma hyvinvointipoliittisessa keskustelussa. Teoksessa: Ruuskanen, P. (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi: Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Keuruu: Otava. 5-27.

Saari, J. 2010. Yksinäisten yhteiskunta. Helsinki: WSOY.

Saari, J. (toim.) 2011. Hyvinvointi: Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Helsinki: Gaudeamus.

Sosiaaliportti 2012. Vertaistuki - ”en olekaan ainut”. Viitattu 07.11.2012. www.sosiaaliportti.fi > Vammaispalvelujen käsikirja > Itsenäisen elämän tuki > Vertaistuki.

Taipale, V. & Hämäläinen, H. 2007. Kertomuksia sosiaalisista innovaatioista. Helsinki: Stakes.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2010a. Euroopan köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjunnan teemavuosi 2010. Viitattu 05.11.2012. <http://www.stopkoyhyys.fi>.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2010b. Lupaavat käytännöt -kilpailun voittajat palkittiin 30.11. Viitattu 05.11.2012. <http://www.stopkoyhyys.fi> > Kilpailut > Lupaavat käytännöt –kilpailu.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2012. Mitä yhteisöllisyys on? Viitattu 05.11.2012. www.thl.fi > Tutkimus ja kehittäminen > Teemapalvelut > Kasvun kumppanit – lasten hyvinvointia vahvistamassa > Työn tueksi > Periaatteet > Yhteisöllisyys.

Tilastokeskus 2011a. 5. Pienituloisuuden, köyhyyden ja syrjäytymisen mittareita. Viitattu 05.11.2012. <http://www.stat.fi> > Tilastot > Tulot ja kulutus > Tulonjakotilasto > julkistukset > 2009 > Pienituloisuus > 5. Pienituloisuuden, köyhyyden ja syrjäytymisen mittareista.

Tilastokeskus 2011b. Suomalaiset tekevät melko paljon vapaaehtoistyötä. Viitattu 08.11.2012. <http://www.stat.fi> > Tilastot > Artikkelit > Suomalaiset tekevät melko paljon vapaaehtoistyötä.

Toikko, T. 2012. Sosiaalipalveluiden kehityssuunnat. Tampere: Tampere university press.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Vuorinen, M.; Särkelä, R.; Peltosalmi, J. & Eronen, A. 2007. Järjestöbarometri 2007. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry.

Tullin Joulu –tapahtuma prosessina

Perustiedot:

Nimi: Tullin Joulu -tapahtuma prosessina

Lyhyt kuvaus hankkeesta: ”Tullin joulu”- tapahtuma on tarkoitettu ihmisille, jotka haluavat kokea joulun tunnelman, mutta joilla ei ole mahdollisuutta järjestää sitä kotiin. Tapahtuma itsessään on kolme- tai neljäpäiväinen. Suuri osa järjestäjistä ja juhlayleisöstä on yksinäisiä, vähävaraisia, päihde- ja mielenterveysongelmaisia ja pienituloisia lapsiperheitä. Tapahtuma ei kuitenkaan ole leimallisesti köyhien juhla, vaan mukaan ovat tervetulleita kaikki kaupunkilaiset. Joulua valmistellaan pääosin vapaaehtoisvoimin.

Toteutuspaikka: Naantali

Hankkeen tila: Valmistunut

Hankkeen tyyppi: Käytännön mallintaminen

Aikataulu: 1.3.2012-25.10.2012

Rahoittajat: Kunta, Waihtoehto ry. & Naantalin seurakunta

Organisaatio: Naantalin Seudun Päihdeongelmaisten Tuki Ry.

Hankkeen ilmoittaja: nelli.puhakka

Asiasanat: syrjäytymisen ehkäisy, yhteisöllisyys, vapaaehtoiset, vapaaehtois-työ, joulu, yhteisöllinen toiminta

Viimeksi muokattu: 25.10.2012 15:37 nelli.puhakka

Luotu Innokylässä

Päämäärä ja tavoitteet:

Päämäärä:

Hankkeen päämääränä on saada Tullin Joulu -tapahtuman prosessi mallinnettua tavalla, jolla muiden kuntien on helppo ottaa valmis malli käyttöön omassa kunnassa.

Kohderyhmä:

Tullin joulu"- tapahtuma on tarkoitettu ihmisille, jotka haluavat kokea joulun tunnelman, mutta joilla ei ole mahdollisuutta järjestää sitä kotiin. Suuri osa järjestäjistä ja juhlayleisöstä on yksinäisiä, vähävaraisia, päihde- ja mielenterveysongelmaisia ja pienituloisia lapsiperheitä. Tapahtuma ei kuitenkaan ole leimallisesti köyhien juhla, vaan mukaan ovat tervetulleita kaikki kaupunkilaiset. Kävijämäärä näyttää vakiintuneen noin 500 henkilöön.

Tavoiteltavat tuotokset:

Tuotoksena on käytännön mallintaminen. Eli vähävaraisille yms. tarkoitetun joulutapahtuman valmis malli, jonka muut kunnat/ kaupungit voivat ottaa helposti käyttöön omassa kunnassaan/ kaupungissaan.

Tavoiteltavat vaikutukset:

Tavoiteltavana vaikutuksena on saada näkyvyyttä hyvälle käytännölle eli saada käytäntö käyttöön ympäri Suomen. Saada syrjäytymisuhan alla olevat/ syrjäytyneet ihmiset mukaan yhteisölliseen päihteettömään tekemiseen. Vapaaehtoistyö lisää elämän hallintaa ja laatua myös syrjäytyneille.

Muita tietoja hankkeen tarkoituksesta tai tavoitteesta:

Hankkeen tarkoituksena on saada näkyviin yhteisöllinen tekeminen, sekä miten hanke tukee mm. päihteettömyyttä, koska tapahtuman valmistelut sitovat vapaaehtoistyöntekijät syksystä asti mm. valmisteluihin liittyviin kokouksiin sekä eri tavaroiden/ lahjoitusten hankintoihin ja muuhun tapahtuman suunnitteluun. Myös joulun jälkeen vapaaehtoisilla on yhteistä toimintaa mm. virkistystapahtu-

ma sekä tapahtuman palautteiden käsittely yms. Esimerkiksi viime vuonna vapaaehtoiset kävivät yhdessä Naantalin kylpylässä uimassa ja pizzalla. Tällöin vapaaehtoiset saavat mielekästä päihteenä tekemistä arkipäiviinsä. Yhteisöllinen vapaaehtoistyö lisää sosiaalisia suhteita ja näin auttaa myös arkipäivän mielekkyyttä.

Toteutussuunnitelma:

Keinot:

Syksystä alkaen vapaaehtoiset alkavat kokoontumaan Waihtoehto ry:n kordinoina. Vapaaehtoiset lähtevät keräämään lahjoitustavaraa sekä kiertelevät kyselemässä uusia lahjoittajia tapahtumalle.

Resurssit:

Resursseina on noin 1500-3000 euroa sekä lahjoitustavarat ja -ruoat. Työvoimaa on noin 50 vapaaehtoistyöntekijää.

Viestintäsuunnitelma:

Yritetään saada mahdollisimman paljon näkyvyyttä eri kanavien kautta tapahtumalle. Esimerkiksi paikalliset lehdet, radio kanavat sekä paikallinen tv-kanava. Sekä valmistetaan mainoksia, joita jaetaan kunnan alueen eri virastoihin ja toimipisteisiin (esim. kaupat, terveyskeskus, kirjasto, sosiaalitoimisto).

Riskienkartoitus:

Riskeinä mm. ettei vapaaehtoinen saavukkaan sovittuna aikana paikalle tai ei hoida lupaamaansa tehtävää. Riskinä myös, että vapaaehtoinen saapuu tapahtumaan päihtyneenä.

Riskienhallintasuunnitelma:

Motivoidaan ja annetaan mahdollisuudet sekä välineet vapaaehtoisten hoitaa sovitut tehtävät. Luodaan säännöt, että tapahtumaan tulee saapua raittiina. Ta-

pahtuma on päihteetön. Tapahtumassa mukana henkilöitä, joilla järjestyksenvalvojakortti sekä hygieniapassit. Tapahtumavakuutus kannattaa ottaa vapaaehtoistyöntekijöille. Ilmoitetaan etukäteen yleisötapahtumasta poliisille.

Hankkeen arviointisuunnitelma:

Vapaaehtoisilta kerätään palautelomakkeilla tapahtuman jälkeen kehitysehdotuksia sekä miten tapahtuma on sujunut.

Seurantasuunnitelma:

Tapahtuma ollaan järjestetty kolmikantayhteistyönä eli vastuu organisaatioita ovat Naantalin kaupunki, Waihtoehto ry. ja Naantalin seurakunta. Jokaiselle organisaatiolle jaetaan tehtäväkokonaisuuksia, joita ovat mm. tavaroiden/ elintarvikkeiden hankinta, ohjelmatarjonta, ruokahuolto. Jokaisessa organisaatiossa on nimetty vastuuhenkilö, joka koordinoi oman vastuualueen vapaaehtoisten työnjakoa ja töiden sujuvuutta.

Rahoittajat: Kunta, Waihtoehto ry. & Naantalin seurakunta

Kokonaisbudjetti: 3000

Tuotokset ja tulokset:

Hankkeen tuottamat tuotokset ja uudet asiat:

Tullin Joulu -tapahtuma prosessin malli

Ensimmäiset asiat, mitä täytyy hoitaa heti syksyn alussa:

- Tullin joulu-tapahtumasta sopiminen Waihtoehto ry:n hallituksen kokouksessa: Montako päivää tapahtuma kestää ja päätetään mikä on tapahtuman budjetti.
- Waihtoehto ry:n, Naantalin seurakunnan sekä Naantalin kaupungin toimijoiden (koordinaattorit) kokoaminen yhteen. Koordinaattorit ovat olleet Waihtoehto ry:n hallituksen jäsenet, Naantalin kaupungilta Päivätoimin-

takeskuksen työntekijä sekä Naantalin seurakunnasta Diakoni, joka ohjaa vapaaehtoisten toimintaa seurakunnassa.

- Ensimmäisestä Tullin joulu - palaverista sopiminen. Jo varhan syksyllä.
- Vapaaehtoisten toimijoiden kokoaminen yhteen. Tiedotus ensimmäisestä palaverista eri toimipisteisiin Naantaliin, joissa on potentiaalisia vapaaehtoistoimijoita.
- Tullin joulun palavereja usein, vähintään kahden viikon välein. Yhteisölliset menetelmät käytössä.
- Esitteiden ja kaavakkeiden tekoa. Esitteet tehdään lahjoittajia varten, esitteissä esitellään tapahtuman tarkoitus ja kysytään millä panoksella yritys voi lähteä mukaan lahjoittajana. Kaavakkeita tapahtumaa varten ovat mm. vapaaehtoisten osallistumis kaavake, tavarankuukausi listat (selkeyttää ketä hakee, mitä hakee, milloin hakee ja mistä hakee), kilometrikaavake (vapaaehtoisille maksetaan kulukorvaukset tapahtumaan liittyvien matkojen osalta).
- Tullin joulutapahtuman tilojen varaus (luvat, avaimet ja muu tiloihin liittyvä)

Prosessin suunnittelu voidaan jakaa kuuteen osaan. 1. Tiedotus 2. Ohjelmatarjonta 3. Jouluruokailu 4. Tavarankuukausi 5. Toiminta 6. Toiminta joulun jälkeen. Suunnittelussa on yksi päävastaava, joka koordinoi kaikkea, hän jakaa tehtäviä tarpeen mukaan muille vapaaehtoisille.

1. Tiedotus

- Ennakkoilmoitus lehtiin tullin joulu –tapahtumasta
- Tiedote Waihtoehto ry:n internet-sivuille
- Tullin joulu – tapahtuman esitteitä jaetaan eri kohteisiin
- Eri yhteistyökumppaneille jaetaan lomakkeita, joilla voi ilmoittautua vapaaehtoiseksi toimijaksi

- Lähetetään mediatiedote (TV, radio ja lehdet). Sovitaan aikataulusta koska tulevat tekemään juttua Tullin joulutapahtumasta.
- Ilmoitus yleisötapahtumasta poliisille

2. Ohjelmatarjonta

- Ohjelman suunnittelu ja aikataulutus
- Yhteydenotot mahdollisille esiintyjille
- Oman ohjelman harjoittelu
- Oppilaitosyhteistyö (catering- tai lähihoitajaopiskelijat hyödyntävät tapahtumaa esim. opinnäytetöissä tai tuntien korvaamisessa)
- Joulumusiikin järjestäminen (taustamusiikki ym.)

3. Jouluruokailu

- Tehdään lista tarvittavista ruoka-aineksista.
- Vähennetään listasta lahjoitusruoat
- Ostetaan tukusta loput tarvikkeet
- Tehdään etukäteisvalmisteluja, mm. joulukalja ja suolataan lohet
- Mietitään muut ruokailuun liittyvät tarvikkeet. Lämpölevyt, kylmätilat, uunit, astiat, kattaus ja sen sujuvuus.
- Hankitaan mahdolliset tarvikkeet hyvissä ajoin – esimerkiksi lainataan seurakunnasta tms.

4. Tavarankalkitus

- Budjetin selvittäminen
- Tarvittavan materiaalin suunnittelu ja hankinta
- Vastuun jaot – kuka hoitaa minkäkin alueen keräyskohteet

- Otetaan yhteyttä edellisen vuoden lahjoittajiin
- Kysellään uusia lahjoittajia
- Pakettiauton vuokraus tavaroiden kuljettamiseen
- Mahdollinen ”kontti” tavaroiden säilytykseen.

5. Toiminta

- Tapahtuman koordinointi ja vastuualueiden jako
- Työn tekemisen aikataulu
- Talkoiden pito, missä ja mitä kiitoskukkasia valmistetaan lahjoittajille
- Huomioitava myös järjestyksen valvonta
- Tilojen koristelu, joulukuusi ym
- Jaetaan tapahtumapäivien tehtävät vapaaehtoisten ja muiden toimijoiden kesken

6. Toiminta joulun jälkeen

- Kiitosilmoitus lahjoittajille ja esiintyjille paikallislehtiin ja Waihtoehto ry:n sivuille
- Waihtoehtoyhdistyksen hallituksen kokous, jossa sovitaan miten mm. vapaaehtoisia kuullaan ja kiitetään. Rahatilanteen selvitys.
- Vapaaehtoisten kokoontuminen – iltatilaisuus, jossa tarjolla mm. jotain syötävää. Kiitetään toisiamme ja kerätään palautteita Tullin joulutapahtuman onnistumisesta. Samoin kehittämistarpeita tulee aina esiin.
- Vapaaehtoisten kanssa yhdessä esim. Naantalin kylpylään uimaan ja pizzalle. Riippuu lahjoituksista – ja rahatilanteesta - minkätyyppinen yhdessä tekeminen on mahdollista.

Ennen tapahtuman alkua hoidettavat tehtävät

Kun on saatu juhlatilaan avaimet, aletaan viemään tiloihin kaikki tarvittavat astiat, pöydät, tuolit, lisäjäkäapit, lahjoitustavarat ja -ruoat yms. Lisäksi aloitetaan tilojen koristelu ja muuntaminen tarkoitukseen sopivaksi. Varmistetaan esiintyjiltä etteivät ole estyneet tulemaan tapahtumaan.

Toiminta itse tapahtumassa

Tapahtuma aloitetaan vapaaehtoisten kesken aamukahvilla ja palaverilla, mikä käsittelee päivän kulkua (kaikki tapahtuma päivät siis alkavat tällä palaverilla). Alustavasti jo vapaaehtoisten täyttämässä lomakkeissa on kysytty, koska vapaaehtoinen pystyy olemaan paikalla itse tapahtumassa. Ne vapaaehtoiset jotka ovat saapuneet paikalle tapahtumaan aamulla, ohjataan eri tehtäviin mm. aamupuuron keitto, kahvin keitto (koko päivän työ), kahvipöydän tarjottavista huolehtiminen, maito- ja leipä pöydästä huolehtiminen, ruoan esivalmistelut (mm. lämmitykset, salaattien valmistukset, ruokien esillepano, huolehtia ettei tarjottavat pääse loppumaan, siisteyden ylläpitoa), tiskaus (koko päivän työ), eteisessä ilmaista ruokaa ja lahjoitustavaraa jaossa kävijöille (mm. vaatteita, leluja, astioita, kirjoja), pidetään esiintyjien aikataulusta kiinni.

Huolehditään aina, että joku on ovella vastaanottamassa ja toivottamassa tervetulleeksi tapahtumaan sekä esitellään, mistä löytyy mitään mm. wc-tilat ja ulkovaatteiden säilytys. Vapaaehtoiset myös hoitavat tapahtuman ohjelman juonnon sekä tekevät myös itse ohjelmanumeroita tapahtumaan esimerkiksi erilaisia leikkimielisiä kilpailuja. Myös jouluaattona saattaa tulla vielä lahjoitustavaraa eripuolilta ja jonkun vapaaehtoisen täytyy olla aina valmiudessa lähtemään hakemaan tavaraa. Vapaaehtoiset hoitavat myös kyyditykset edestakaisin tapahtumaan tarvittaessa, jollei ole omaa kulkuneuvoa, koska linja-autot eivät kulje joulunpyhinä.

Tapahtuman päätyttyä

Loppu siivous, tilojen tyhjennyt sekä lainatavaroiden palautus omistajilleen (esim. pöydät, tuolit, astiat ja jääkaapit). Tapahtuman jälkeen laaditaan kiitosilmoitukset mm. paikallislehtiin, missä mainitaan kaikkien lahjoittajien nimet (jotka ovat antaneet julkaista nimensä lehdessä). Tapahtuman jälkeen järjestetään

myös kiitostilaisuus vapaaehtoisille, jossa pientä tarjottavaa esimerkiksi kiitoslippu Naantalin kylpylään uimaan, elokuvalippuja tai t-paidat yhdistyksen logolla. Kiitostilaisuus on myöskin tapahtuman kehittämiskeskustelua. Vapaaehtoisille on myös nimettömät palautelomakkeet, joilla kerätään tietoa tapahtuman kehittämiseen.

Tulosten hyödyntäminen ja juurruttaminen:

Tapahtuma on jo juurtunut Naantaliin. Tullin Joulu -tapahtumaa ollaan tällä hetkellä 2012 järjestämässä jo seitsemättä kertaa. Hyviä tuloksia on yhteisöllisen toiminnan lisääntyminen uusien ystävyys suhteiden ja verkostojen kanssa. Tämän tuotoksen tavoitteena on saada muut kunnat, joissa tämän kaltaiselle tapahtumalle nähtäisiin tarvetta, kiinnostumaan tapahtuman järjestämisestä ja juurruttamisesta omaan kuntaansa.

Vaikutusarvioinnin tulokset:

Positiivinen vaikutus tapahtumasta näkyy ympäri vuoden päihteettömän tekemisen ja yhteisöllisyyden sekä vertaistuen lisääntymisenä.

Yhteystiedot:

Toteuttajaorganisaatiot

Naantalin Seudun Päihdeongelmaisten Tuki Ry.

Tuija Aho/ Nina Ojala

0404130404/ 0447334569

tuijasai@dnainternet.net/ nina.ojala@naantali.fi